

[Harald Nielsen.]

som f. eks. et folketingsudvalg har mulighed for at få det. Vi har dog i bemærkningerne til lovforslaget opstillet nogle hovedsynspunkter, som vi kunne tænke os kunne lægges til grund for udarbejdelsen af det valglovsforslag, som vi håber at det udvalg, der bliver nedsat, vil være i stand til at udarbejde, idet vi dér gør opmærksom på, at vi mener, at valget bør foregå på grundlag af lister, opstillet i en nærmere fastsat tid forud for valget. Adgang til opstilling af lister bør tilkomme særlige, i dette øjemed oprettede foreninger, når de har mindst 5 000 medlemmer, ligesom også lyttervalgte medlemmer af radiorådet må have adgang til at lade sig opstille til genvalg, hvis de ikke på anden måde opstilles. Der bør være adgang til listeforbund mellem flere opstillede lister. Valget bør foregå på grundlag af almindeligt forholdstalsvalg. Hver licensbetalende lytter bør have 1 stemme.

Det er nogle retningslinier, vi har opstillet, men det er ikke noget ultimatum, det er noget, vi er villige til at forhandle om.

Det, som det for forslagsstillerne først og fremmest drejer sig om, er at få undersøgt, om der her i tinget er et flertal, der vil være med til at gennemføre direkte lyttervalg. Er der enighed herom, må det være en opgave for det udvalg, som jeg håber bliver nedsat, at tale sig tilrette om grundprincipperne for valgordningen, og er man først så vidt, er det jo kun et spørgsmål om teknik at få udarbejdet valgloven i enkeltheder.

Jeg ved, at der har været forskellige forslag fremme, og jeg er også bekendt med, at nogle siger, at det er en næsten uløselig opgave at lave en valgordning for lyttervalg. Det sidste kan jeg dog ikke erkende rigtigheden af. Når man kan lave en folketingsvalglov og en valglov for de skattebetalende kommunalvælgere, og når de store organisationer, der tæller hundredtusinder af kontingentbetalende medlemmer, kan organisere urafstemninger mellem disse, må det også være muligt at forme regler, der er anvendelige for en afstemning blandt de licensbetalende lyttere; det kan ikke være nogen uløselig opgave. Endvidere er det vel nødvendigt at gøre den bemærkning, at er der i dette høje ting vilje til at gennemføre de her foreslåede ændringer og den valg-

ordning, der må knytte sig dertil, vil det nok blive nødvendigt at indsætte en overgangsbestemmelse, hvorved den nugældende ordning forlænges, indtil valg efter nyordningen kan finde sted.

Hermed er jeg til ende med min gennemgang af lovforslaget, om hvis enkeltheder vi naturligvis er villige til at forhandle, og som måske i sin tekniske udformning kan have visse mangler, da vi jo ikke har haft den administrative sagkundskab til hjælp ved udarbejdelsen. Det, forslagsstillerne ønsker, er at give lytterne øget indflydelse i radioledelsen, at indføre direkte lyttervalg, således at alle licensbetalende lyttere bliver i stand til at deltage i valget, og at indføre en vis offentlighed i radiorådet og programudvalget, altsammen udfra den overbevisning, at en sådan ændring vil være til gavn for radiofonisens arbejde og vil afhjælpe væsentlige mangler ved den bestående ordning.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings forhåbentlig velvillige behandling.

**Første næstformand (Arnth Jensen):** Eksemplarer af de nu fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Den næste sag på dagsordenen var:

*Første behandling af forslag til lov om apotekervæsenet.*

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 687; fremsættelsen findes i tidenden sp. 683).

**Første næstformand (Arnth Jensen):** Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

*Første behandling af forslag til lov om ændring af lov nr. 182 af 23. juni 1932 om sundhedsvæsenets centralstyrelse.*

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 769; fremsættelsen findes i tidenden sp. 683).

Lovforslagene sattes til forhandling.

**Mørk:** Mit partis krav til en ny apotekerlov er, at der tilsikres forbrugerne, de syge, den bedste medicin til den billigste pris. Det foreliggende lovforslag giver en større

## [Mærk.]

garanti herfor end det lovforslag, som det ærede medlem hr. Aksel Møller som minister fremsatte i januar måned i år, og derfor kan jeg på mit partis vegne tilsige en velvillig og hurtig behandling af de to lovforslag i det udvalg, jeg senere vil foreslå nedsat.

Lovforslaget omfatter en lang række områder: definitionen af, hvad der er lægemidler, reglerne om apotekers oprettelse, indretning og drift, apotekerpersonalet og dets uddannelse, pensionsregler og arbejdsoverenskomster, regler om apotekerfonden, om farmakopeen, reklamebestemmelser, bestemmelser om de kontrolerede laboratorier og engrosvirksomheder og endelig om oprettelsen af et statens lægemiddelinstitut.

Jeg skal ikke komme nærmere ind på de her nævnte ting, fordi der sikkert om dem ikke vil opstå særlige divergenser i det høje ting. Det samme kan ikke siges om de to hovedspørgsmål: specialiteterne og apotekerafgifterne. Her vil det sikkert blive vanskeligt at opnå i hvert fald fuld enighed. Ministerens forslag betyder i modsætning til den foregående regerings forslag en tidsbegrænsning af fabrikkernes ret til at bevare de særnævne på medicinske specialiteter, som indebærer en monopolisering af medicinsalget.

Når mit parti afstår fra på dette vigtige område at foreslå videregående foranstaltninger som foreslået af Arbejdernes Erhvervsråd og af De samvirkende Sygekasser i Danmark, har det sin naturlige årsag deri, at vi ønsker at kunne samle et flertal — og det tror vi kan lykkes — om en ordning, der trods alt betyder et væsentligt fremskridt til gavn for den store del af befolkningen, som er tvunget til at bruge medicin.

Man taler ofte om „apotekerpriser“, og det er rigtigt: offentligheden har et almindeligt indtryk af, at medicinen er dyr. Men netop derfor er det nødvendigt, at der bliver gjort noget for at gøre den billigere, og den konkurrence, som forslaget her vil skabe mellem apoteker og fabrikker, er een af vejene til målet. Denne konkurrence kan imidlertid kun blive effektiv, når den ikke hindres af de delvise monopoler, som er opbygget i kraft af særnavnene. At fabrikkernes har et rimeligt krav på beskyttelse, på at kunne sælge et medicinsk præparat

under særnavn i en vis tid, herom er der ingen uenighed, men det kan ikke være samfundsmæssigt rigtigt at tillade fabrikkernes at indtjene betydelige monopolgevinster i kraft af en ret til salg under særnavn i ubegrænset tid.

Det hævdes fra industriens side, at en begrænsning af navnemonopolerne vil ødelægge eksportmulighederne. Jeg er enig med dem, der siger, at så galt vil det næppe gå. Forholdet er jo det, at størstedelen af vor eksport udgøres ikke af præparater med særnavn, men af præparater, som går under fællesnavn. Fra samme side tales om, at forslaget gennemførelse vil betyde en nedsættelse af beskæftigelsen. Hvis det bliver tilfældet, mener jeg, der må være noget galt med fabrikkernes konkurrenceevne, for det er en kendsgerning, at lovforslaget forhindrer ikke en eneste fabrik i at fremstille et stof eller et præparat og sælge det til apotekerne, således at de kan forhandle det under et fællesnavn — og på dette område er der ingen tidsbegrænsning i det foreliggende forslag.

Lovforslaget betyder ingen trusel imod de initiativrige og dygtigt drevne fabrikker, men det betyder, at fortjenesten bliver mindre — til gavn for forbrugerne. Jeg vil indrømme, at nogle fabrikker kan komme ud for vanskeligheder, men det vil ske alligevel, fordi disse fabrikker lever på gamle specialiteter, fra før 1934, og fordi de ikke har vist noget initiativ til fornyelse, men kun været interesseret i at få penge ud af de gamle specialiteter. Det må jo i denne forbindelse heller ikke glemmes, at en ordning, hvorefter særnævne inddrages efter en rimelig tid, også kan gavne den danske medicinalindustri, idet udenlandske specialiteter også kan inddrages, de sidestilles i den henseende med de danske specialiteter. Det vil altså sige, at forslaget kan forhindre, at en stor udenlandsk koncern overfylder markedet med visse ældre udenlandske præparater.

Der siges, at stordrift er mere økonomisk end apoteks fremstilling. Det fremgår ikke af kommissionsbetænkningen, som tværtimod viser, at fabrikkernes priser ligger 50—60 pct. over priserne for de samme præparater, leveret fra de kontrolerede laboratorier til apotekerne. Hvor så fabrikkernes fortjeneste er anvendt, kan man

## [Mærk.]

ikke kontrolere — det har heller ikke kommissionen kunnet gøre — om den er gået til forskning, investering, billiggørelse af eksporterede præparater eller til aktionærerne eller til direktørerne. Det er forståeligt, hvis man får den opfattelse, at fabrikkernes uvilje mod at gå ind i en konkurrenceæssig ordning med apotekerne skyldes, at en del fabrikker arbejder for dyrt, og at hemmeligheden ved, at befolkningen har mulighed for at kunne spare millionbeløb ved at købe apotekernes præparater, netop ligger her.

Systemet er således, at hvis apotekernes indtægter ved forøget salg af apoteksfremstillet medicin stiger, så kommer denne merfortjeneste delvis samfundet til gode, idet medicintaksterne da nedsættes, fordi apotekernes fortjeneste ved det system, vi arbejder under, bestemmes af det offentlige. Sker der en stigning i fabrikkernes fortjeneste, går det ikke helt på samme måde.

En af de ting, som offentligheden kritiserer stærkest, er de store avancer, som apotekerne oppebærer på specialiteterne, på den fabriksfremstillede medicin. Dette, at man blot for at række varen over disken kan indkassere en avance på 50 pct. af indkøbsprisen, som svarer til ca. 33 pct. af udsalgsprisen, vækker harme i befolkningen. Jeg mener, at en nedsættelse af avancen i hvert fald på de dyre præparater ville være rimelig, og det må vel også være i apotekernes interesse at stoppe denne kilde til stadig irritation hos forbrugerne, især da salget af disse dyre præparater til private vel ikke kan være særlig stort og derfor ikke spiller nogen nævneværdig rolle for omsætningen. — Jeg forbeholder mig at vende tilbage til dette spørgsmål i udvalget.

Det andet hovedspørgsmål er apotekerafgiften. Ministerens forslag vil betyde en større udjævning mellem apotekernes indtægter, end de nuværende regler giver mulighed for. Dertil kommer, at den nye afgiftsordning vil animere apotekerne til at gennemføre en mere rationel drift, en større effektivisering af apotekerne, og det kan sikkert nok tiltrænges. Ordningen vil kort sagt betyde, at driver apotekeren ikke sit apotek rationelt, vil det i højere grad end nu få den virkning, at afgiften bliver større og indtægten mindre.

Jeg har i pressen set anført, at der efter lovforslaget skal betales omsætningsafgift af varer, som kan købes afgiftsfri i andre forretninger. Dette er ikke rigtigt, idet såvel ved beregningen af grundafgiften som af omsætningsafgiften de første 150 000 kr. gøres afgiftsfri. Det vil sige, at dette beløb dækker omsætningen, selv for store apoteker, af de varer, som ikke er forbeholdt apotekerne alene. Der opnås endvidere, at hele eller næsten hele omsætningen for de små apoteker er afgiftsfri.

I lovforslagets § 66 foreslås, at der af apotekerfondens midler kan ydes tilskud til nedsættelse af prisen på livsvigtige eller særlig betydningsfulde lægemidler. Der er regnet med ca. 2 mill. kr. årlig til dette formål, dette sociale formål, kan man vel godt sige. Jeg vil finde det mest rimeligt, at det bliver de særlig betydningsfulde lægemidler, som her får førsteprioriteten. Forholdet ligger jo således, at det offentlige gennem sygekasserne yder 75 pct. godtgørelse til livsvigtig medicin, og ofte ydes de resterende 25 pct. gennem invalideforsikringen. Dertil kommer, at denne kategori af medicin i forvejen er billiggjort ved en væsentlig nedsættelse af apotekernes avance. Derfor vil den brede befolkning, hvis midlerne skal bruges kun til livsvigtig medicin, ingen nævneværdig fordel få, til trods for at det er den del af befolkningen, der bidrager mest til overskuddet i apotekerfonden.

Holder man sig derimod til den særlig betydningsfulde medicin, som der ikke gives statsstøtte til, og som pålægges fuld avance, og hvor hele salget ligger på ca. 20 mill. kr. årlig, så kan priserne her nedsættes med ca. 10 pct. for alle forbrugere, uanset om de står i sygekasse. Også dette spørgsmål kan vi se nærmere på i udvalget.

Det samme gælder for vitaminspørgsmålet. I henhold til § 34 i lovforslaget bestemmer indenrigs- og boligministeren efter forhandling med handelsministeren, hvilke lægemidler det skal være forbeholdt apotekerne at forhandle. Jeg vil kun om dette for forbrugerne så vigtige spørgsmål sige, at jeg er overbevist om, at de to ministre ved administrationen af denne paragraf vil tage tilbørligt hensyn til forbrugerne.

Jeg vil så gerne slutte med et par ord om en sag, der ikke direkte vedrører apoteker-

## [Mærk.]

loven, nemlig det stadig stigende forbrug — eller rettere sagt misbrug — af narkotiske midler her i landet. Det er et problem af stor samfundsmæssig betydning, ikke blot fordi det fortrinsvis er unge mennesker, der bliver offer for denne last, men også fordi disse unge mennesker i de allerfleste tilfælde er fortabt. Jeg er vidende om, at en kommission arbejder med disse ting, og at det er hensigten at fremsætte et lovforslag, som kan bremse narkotikamisbruget. Men ville det ikke være hensigtsmæssigt, indtil en sådan lovgivning kan gennemføres, at lade sundhedsstyrelsen administrativt skærpe kontrollen med de falske recepter og ligeledes skærpe kontrollen med lægernes udstedelse af recepter på narkotika. Jeg siger dette, fordi jeg tror, det haster meget, hvis man vil dæmme op for det stadig stigende misbrug af narkotika, som finder sted til ulykke for så mange unge mennesker, og jeg håber, at den højtærede minister vil tage dette spørgsmål op til nærmere overvejelse.

**Marius Buhl:** Den omstændighed, at nærværende lovforslag hviler på en kommissionsbetænkning, giver jo en vis garanti for, at hver enkelthed i det har fået en saglig og grundig bearbejdelse, og at det virkelig er udtryk for megen saglig viden. Lovforslaget fremsættes jo nu for anden gang, og det betyder, at der er holdt to udførlige og instruktive taler af de respektive ministre ved fremsættelsen, at der er holdt ordførertaler, sidste gang lovforslaget var til behandling, og nu igen holdes ordførertaler, således at offentligheden vel må være tilstrækkeligt orienteret både om forslaget og om partiernes stilling. Jeg vil derfor gerne nøjes med her i dag at sige nogle ord om det par områder, på hvilke det her foreliggende lovforslag principielt afviger fra tidligere indenrigsminister Aksel Møllers forslag.

Jeg tager først det afsnit, som handler om medicinalfabrikkerne. Som vel de fleste ved, er det sådan, at medicinalfabrikkerne

kan få produkter optaget på speciallister, og så nyder disse produkter en beskyttelse i den forstand, at ikke en og hver kan give sig til at forhandle dem eller eftergøre dem. Det er en værdifuld beskyttelse. Det sidste forslag gik ud på, at med hensyn til denne beskyttelse skulle de nugældende regler følges, således at tidsfristerne skulle være 20 år + efter ansøgning 10 år + igen 10 år; det vil sige, at beskyttelsestiden maksimalt kunne komme op på 40 år. Mit parti gik dengang ind for disse frister, dog ikke således at forstå, at vi ikke kunne være gået med til andre frister. Vi vidste godt, at disse frister ikke var i overensstemmelse med de af apotekerkommissionens flertal foreslåede, og at der også fra anden side var stærk modstand mod deres gennemførelse, så vi gik ind for dem med fuldt overlæg, og vi gav udførlig begrundelse for, at vi foretrak den lange frist fremfor den korte.

Nærværende lovforslag går jo ind for kommissionsflertallets affattelse, altså for, at beskyttelsestiden kun bliver 10 år + 5 + 5, d. v. s. maksimalt 20 år. Jeg må straks sige, at mit parti holder fast ved, at den tidligere indenrigsministers forslag var det bedste. Der er ikke i mellemtiden kommet oplysninger frem, som tjener til at ændre vor stilling, måske snarere tværtimod. Jeg skal prøve i mine argumenter for denne fastholden at undgå de argumenter, jeg førte frem sidste gang. De vil, hvis man skulle kunne tænke sig, at der var nogen i partierne, der interesserer sig for dem, kunne findes i tidenden, og give mig til ligefrem at bede om tilladelse til at citere mig selv vil jeg dog ikke. Jeg vil altså forsøge at finde andre ord for argumenterne her i dag.

Se, der er ingen, der benægter, at medicinalfabrikkerne har udført et godt og dygtigt arbejde. De forsyner hjemmemarkedet nu og er omtrent eneherre på markedet, og de har oparbejdet en eksport, som vistnok andrager over 100 mill. kr. Det er altsammen meget prisværdigt. Når disse fabrikker står på et så højt stade efter den ordning,

[Marius Buhl.]

der nu gælder, betyder det, at en ændring i deres forhold må have en særlig begrundelse, for når det går godt, som det er, giver man sig ikke til at ændre uden en særlig begrundelse. Det er altså i og for sig ikke os, der vil blive ved det bestående, der skal føre argumenter i marken, det er dem, der vil have det ændret, der skal føre argumenter frem for at afkorte beskyttelsestiden, og det har de også gjort. Man har ført et argument frem som dette, at det gælder om at sikre befolkningen den bedste og den billigste medicin. Der er vist ingen, der for ramme alvor tror på, at disse medicinske præparater skulle blive bedre, hvis de blev lavet rundt omkring på de mange hundrede apoteker, vi har her i landet, end når de laves på specialfabrikkerne. Man kunne måske tro, at de ville blive billigere. Jeg tror det ikke. Jeg tror ikke på talen om den vældige konkurrence, der skulle komme til at finde sted mellem apotekerne indbyrdes, og som skulle bringe priserne ned. Jeg ved, at apotekererhvervet forsåvidt er et ret lukket erhverv, omgærdet, som det er, af love, forordninger og vedtægter, så jeg tror ikke, at en fri konkurrence indenfor dette erhverv i nævneværdig grad skulle slå igennem. Desuden ved jeg, at der er priskontrol, prisfastsættelse o. s. v. i medicinalfabrikkerne, som vil holde priserne indenfor de skranker, der er nødvendige også i forbrugernes interesse.

Der kunne måske snarere være anledning til at sige noget om avancen på præparaterne på apotekerne, skønt det i og for sig ikke falder ind under dette forslag. Jeg så forleden dag et referat af en udtalelse, hvor det var gjort gældende, at det var så let at slynge ud, at denne avance var 60-70-80 pct. o. s. v., men man glemte meget ofte, at apotekererhvervet var underkastet de samme prisforanstaltninger som anden handel. Den stigning, varen havde været underkastet efter 1945, måtte der kun tjenes 20 pct. på. Det vil altså sige, at en vare, der i 1945 kostede 1 kr., og som der kunne tjenes 70 pct. på, kan der, hvis den siden den tid er steget 2 kr., så den i dag koster 3 kr., kun tjenes ialt 1 kr. og 10 øre på, og det sætter avanceprocenten betydeligt ned. Jeg siger ikke dette for at forsvare apotekerpriserne, det er muligt, at de er ret høje for

some varer, men jeg vil gerne gøre opmærksom på, at det er så let at få fat i en høj procent og så skyde med den, men man skal også vide, hvilke andre omstændigheder der ligger bag, man skal også huske på, at man behøver ikke i al anden forretning at have en mand, der har en akademisk uddannelse, til at stå og sælge varerne. Det fordyrer selvfølgelig altsammen driften.

Nå, det var det. Jeg mener altså blot, at selve prisen på produkterne bliver ikke mindre, fordi apotekerne skal lave dem. Så kan man sige: javel, lad det være, men det er dog en slags monopol, et monopol, som er imod forretningslivets spilleregler, og det bøjer jeg mig for. Jeg indrømmer, at denne lange beskyttelse giver hele ordningen et skær af monopol, men jeg bøjer mig ikke for, at det skulle være så stærkt imod forretningslivets spilleregler. Jeg kender mangfoldige andre eksempler fra forretningslivet, hvor man har indført beskyttende foranstaltninger, som man godkender, fordi man finder dem nødvendige, så der indtages medicinalfabrikkerne ikke nogen særstilling.

Så har man anført, at man skal passe på, for apotekererhvervet skal nyde den støtte, der ligger i selv at kunne lave disse præparater, da erhvervet ellers vil blive svækket. Det tror jeg ikke på, og apotekerne tror heller ikke på det. Jeg har da ikke mødt nogen apoteker, som har givet disse tanker tilslutning. Apotekerne er velfornøjede med at forhandle præparaterne, og jeg tror, de er meget mere interesserede i det næste punkt, som der er nogen principiel uenighed om, nemlig under hvilken form afgiften til apotekerfonden skal svares.

Det af den forrige indenrigsminister fremsatte forslag gik ud på, at der skulle svares en afgift af nettoindtægten. Når nettoindtægten var over 18 000 kr., skulle der svares en afgift til apotekerfonden, og den skulle være progressivt stigende, og så skulle der desuden svares 6 pct. af den del af omsætningen, som ligger over 150 000 kr. Fritaget for denne omsætningsafgift var de apoteker, der tidligere havde været salgbare, altså de apoteker, som efter 1932-loven er blevet afløst. Det er en hel historie for sig, og dette lovforslag appellerer i det hele taget i høj grad til sagkundskaben, så det er ikke absolut nogen fornøjelseslæsning at sætte sig ind i det, særlig da der nu er to forslag,

## [Marius Buhl.]

så man helst skal sidde med et i hver hånd, så man kan se, hvilke ændringer der er foretaget. Afløsningen gik til på den måde, at apotekerne blev forvandlet fra at være det, man kalder „reelle apoteker“, til den nuværende form, idet apotekerne fik en sum, almindeligvis på størrelse med sidste års omsætning, og den skulle de så amortisere over et meget langt åremål, almindeligvis med  $1\frac{1}{2}$  pct. hvert halve år, altså 5 pct. om året, og så var de efter forhenværende indenrigsminister Aksel Møllers forslag fritaget for omsætningsafgiften.

Nærværende lovforslag ændrer det derhen, groft sagt, at nettoafgiften bliver mindre, og det begrundes med, at nettoafgiften bidrager til, at apotekerne ikke lægger den tilstrækkelige interesse i at gøre apoteket mest muligt effektivt, mest muligt rentabelt, og det er selvfølgelig en rigtig begrundelse. Det kan ikke benægtes, at når en mand ved, at når han kommer over en bestemt grænse, 18 000 kr., i indtægt, så skal han af med så og så meget, og hvis indtægten ligger derunder, får han så og så meget, — ganske vist ikke sådan, at det bringer ham op på de 18 000 kr., men heller ikke sådan, at han skal af med så meget, at det bringer ham ned på de 18 000 — så kan det bidrage til, at han ikke anstrenger sig for at drive apoteket på den mest forretningsmæssige måde, og derfor går forslaget ud på, at denne nettoafgift skal nedsættes, og at omsætningsafgiften skal være højere, og det skal ske på den måde, groft sagt, at de tidligere salgbare apoteker kommer noget kraftigere med. Disse apotekere amortiserer, som jeg sagde før, et bestemt beløb, som een gang er fikseret, og så siger man: det er måske fikseret i 1930'erne, og det blev dengang sat til 170 000 kr., nu er tiderne ganske anderledes, priserne er gået stærkt op på medicinalvarer, og det betyder, at det beløb burde være 350 000 kr., men den pågældende skal stadig kun amortisere de 170 000 kr. De sidder med en ekstra fordel ved, at deres afgift er fikseret i form af dette amortiseringsbeløb, medens de andre skal svare af deres omsætning, som stiger med de stigende priser — der er en del biting, men dette er det væsentlige — og derfor skal de tidligere salgbare apoteker betale noget mere. Det lyder også meget godt,

men det kommer altså sammen an på, hvordan aftalen har været, dengang den blev truffet. Aftalen kan være sådan, at disse apotekere er gået ind på en eller anden ordning med chance for tab eller gevinst, og hvis de har gjort det, er det ret urimeligt nu at komme og sige: nu har det givet gevinst, og så skal der betales mere, for det er jo ikke så bombesikkert, at man, hvis priserne var gået til den anden side, ville være kommet og have sagt: det giver tab, så derfor skal du slippe med mindre.

Man kan altså ikke tage stilling til det, uden at man i udvalget har fået oplysninger om: Hvordan ligger der bag forhandlingerne, hvordan var aftalerne, hvordan var argumenterne, og hvad blev der anført dengang? Alt det må man vide, man må have et materiale fra alle de apoteker, det drejer sig om. Det har vakt ret meget røre. Måske betyder det ikke så meget, som apotekerne tror det kommer til at betyde, skønt de selv må være klar over hver enkeltts forhold. De eksempler, der findes i bemærkningerne til lovforslaget, ser ikke afskrækkende ud, men nogen afvigelse er der dog, og der må en reel begrundelse til, også for at disse afvigelser skal kunne tages.

Med disse forbehold på de to områder tilsiger jeg på mit partis vegne en velvillig behandling af lovforslaget. Når jeg har brugt et kvarters tid udelukkende til en slags angreb på de to punkter, er det ikke ensbetydende med, at jeg ikke godkender hele det udmærkede lovforslag med alle de fortrinlige ting, der er i det. Jeg kunne endda bruge meget længere tid til at godkende paragraf for paragraf iøvrigt, men det synes jeg ligger udenfor rammen, særlig da det er anden gang, lovforslaget fremsættes.

Det næste forslag er en følge af dette, så det skal jeg ikke bruge flere ord på. Hvis lovforslaget om apotekervæsenet vedtages, ligger det i sagens natur, at også det andet vedtages. Også dette skal jeg anbefale til en velvillig behandling.

**Aksel Møller:** De to lovforslag, som her er til første behandling, foreligger i kraft af, at der har fundet et valg og et regeringsskifte sted. Var disse begivenheder ikke indtrådt, havde forhandlingerne i udvalget kunnet føres videre på grundlag af det lov-

[Aksel Møller.]

forslag om apotekervæsenet, jeg havde den ære at fremsætte i begyndelsen af dette år, men nu skal vi altså til at forhandle på det nye grundlag. Forandringen er den, vi nok allesammen havde ventet ville indtræde, når et regeringsskifte fandt sted: at de synspunkter, som de tidligere regeringspartier anlagde på dette område, er skubbet væk; til gengæld er det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards standpunkter blevet genoptaget. Det var denne problemstilling, der forelå også for udvalget: om kommissionsflertallets forslag eller regeringsforslaget skulle nyde fremme, og hvorvidt der mellem disse to forslag fandtes en farbar vej, der kunne sigte frem mod løsningen af de problemer, vi allesammen er enige om at søge løst.

Det, der interesserer mig allermost i dag, er ikke spørgsmålet om, hvorvidt der er nye argumenter at føre i marken for det ene eller det andet af de synspunkter, der er blevet konfronteret med hinanden i løbet af året 1953 omkring regeringsforslaget, men det er, om der nu eksisterer forhandlingsmuligheder, om man, forsåvidt man overhovedet kan møde hinanden, vil gøre et forsøg på i det forestående udvalgsarbejde at nå til enighed. Kunne man få svar på det spørgsmål i dag, ville efter min mening meget være vundet for det saglige arbejde i udvalget.

Forandringen fra sidst i politisk henseende er dernæst den, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, som var formand for kommissionen og samlede kommissionsflertallet om sig, nu har fået støtte fra regeringspartiet, socialdemokratiet, til gennemførelsen af sit flertalsforslag og dermed også har et flertal i dette høje ting. Det er måske derfor begrundet at spørge, om dette flertal er villigt til under forhandlingerne at søge på de to afgørende områder, hvor diskussionen mellem os har stået stærkest, at nå frem til et punkt, hvor vi kan mødes. Disse spørgsmål stiller jeg ved denne lejlighed, og jeg håber at få et svar, som begrundes, at hvad jeg herefter yderligere har at sige i dagens forhandling for at skitsere det udgangspunkt, hvorfra jeg føler mig forpligtet til at søge at nærme mig det politiske flertal, der er skabt i dette høje ting om det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards

forslag, ikke understreger modsætningerne mellem os stærkere end nødvendigt.

Jeg vil gerne gøre den personlige bekendelse, som er lidt post festum, at hvis det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard ikke gennem mange år havde arbejdet med sin kommission på denne betænkning vedrørende apotekervæsenet, og hvis jeg ikke også havde følt så megen forpligtelse til at komme det ærede medlems synspunkter i møde, ligesom nu den højtærede minister føler det, ville jeg gerne have ladet det hele gå om igen. Hvis de givne politiske forhold ikke var, som de er, ville jeg mene, at der er en lang række forskellige opgaver, som apotekerkommissionen burde have løst, men hvis løsning savnes i betænkningen. Jeg føler mig f. eks. ingenlunde overbevist om, at det, der siges i denne betænkning, er det sidste ord, der kan siges om apotekervæsenets økonomi. Jeg føler mig ikke overbevist om, at man med de regnskabsresultater, man har indsamlet og opstillet i sammenligningsform mellem apoteker og medicinalindustri, har taget alle forhold i betragtning.

Jeg har med lys og lygte søgt at finde ud af, i hvilken udstrækning apotekerkommissionen egentlig har beskæftiget sig med sådan noget som grossistavancen og grossistmellemeleddet i det hele taget fra fabrik til apotek, men jeg tror ikke, man har synnderligt held med sig i sine anstrengelser for at finde ud af, i hvilken udstrækning apotekerkommissionen har haft alt dette med i den økonomiske bedømmelse, som den sporadisk prøver at anlægge på den opgave, den har beskæftiget sig med. Jeg er ikke sikker på, at det forslag, som nu foreligger — og således var jo også det forslag, jeg havde den ære at fremsætte — betegner den billigste udvej, som overhovedet kan tænkes.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard bygger sin indsats i kommissionen på det givne grundlag, det nuværende apotekervæsen, og jeg er forsåvidt ikke utilbøjelig til at give ham ret i dette udgangspunkt, for det vil være en årelang opgave og en mægtig rekonstruktionsopgave at begynde på en helt frisk. Forsåvidt erkender jeg, at dette måtte blive resultatet. Det er næppe nogen billig løsning, men det er, når alt kommer til alt, en løsning, der også har sine fordele, som vel er svære at veje op i penge.

[Aksel Møller.]

Den etiske og moralske standard, som hele medicinalvæsenet i Danmark har, den tekniske dygtighed, den sikkerhed, som er over det, er vel altsammen fordele, der skal betales, selvom man ikke kan fastslå, hvor dyrt de betales.

Nu er vi altså i den situation, at vi drøfter sagen på grundlag af kommissionsflertallets forslag. Jeg kan tænke mig, at det ærede medlem hr. Mørk har haft sine grublerier med, hvordan han nu kom over på dette flertalsforslag. Jeg er altid fuld af beundring overfor dem, der bare for at samle et flertal vil opgive deres tidligere stilling. Som det ærede medlem sagde i sin tale for et øjeblik siden: „fordi man tror at kunne opnå dette flertal“. Ja, det havde det ærede medlem opnået i det øjeblik, det ærede medlems parti sluttede sig til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards standpunkt. Så let var det for det ærede medlem! Hans betragtninger var stadigvæk stærkt farvet af det synspunkt, som ikke i så høj grad har været fremført af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard som netop af det ærede medlem hr. Mørk og af den højtærede minister, at det drejer sig om at bekæmpe farerne for, at en monopoldannelse skal finde sted i medicinalindustrien. Det er om særnavnenes varighed, en væsentlig del af kampen står. Disse særnævne skulle rumme fare for, at der skal dannes et monopol.

Jeg beklager, at det er mig umuligt at være enig med den højtærede minister og det ærede medlem i dette synspunkt. Vi må hellere engang ved lejlighed slå efter i den store danske ordbog for at finde en eksakt definition af begrebet monopol. Er det et monopol, at en fabrikant fører en vare frem på markedet, giver den et særnavn og får dette særnavn indarbejdet, hvilket ingenlunde udelukker, at akkurat den samme vare eller en variation deraf kan laves på 350 apoteker under et andet navn, eller at udlandet kan konkurrere med den samme vare i samme kvalitet, af samme sammensætning, til det samme formål? Består monoopolet blot deri, at man har et navn, som andre ikke har, og har lov at fastholde dette gennem et stykke tid?

Jeg går ud fra, at man bedst kan belyse forskellen på særnavn og fællesnavn ved at gå uden om medicinalindustrien med alle de

malabariske sær- og fællesnavne, som ingen af os på forhånd behersker. Det er klart, at Hof er et særnavn, og Tuborg er et særnavn, og Stjerne er et særnavn. Kunne man tænke sig, at netop fordi disse navne gennem lang tid havde påkaldt det forbrugende publikums opmærksomhed, således at man valgte mellem Hof, Tuborg og Stjerne, burde man efter en tids forløb afskaffe disse særnævne og forlange, at det hele skulle sælges under betegnelsen „øl“? Nu har jeg ikke valgt dette eksempel, fordi øl i visse situationer også kan være et lægemiddel, men for at belyse, at særnævne også ofte er en kvalitetsbetegnelse. De fordele, som en virksomhed kan opnå ved at indarbejde et særnavn for en vare, når denne har en bestemt kvalitet, består for en stor del i, at man har sikkerhed for at få sine daglige anstrengelser med at finde forbedringer betalt.

Det er ud fra sådanne synspunkter, jeg tror, at man med rette kan rejse det spørgsmål, om kommissionsflertallet har fundet den rette udvej, når det mente, at særnavnene kun skulle være tilladt indtil en vis tid, nemlig gælde for 10 år plus 5 år plus 5 år. I de to sidste perioder skal der særlige handlinger til for at opretholde tilladelsen. Jeg mener at måtte fastholde mit eget forslag, stillet overfor de betænkeligheder, som dels industrien, dels fremragende folk fra farmakopé- og lægeverden har fremsat imod, at man på denne meget snertede måde tidsbegrænser særnævne. Det er ikke min mening ved enhver lejlighed at komme ind på de betragtninger, som vi var inde på for nogle måneder siden, da vi diskuterede denne sag, men jeg kan ikke se, at der i den tid, der er gået siden da, er fremført argumenter, der anfægter den betragtning, som blev anlagt for nogle måneder siden om særnavnenes betydning for medicinalindustriens udvikling og vækst, om betydningen af hele den ordning som forudsætning for den eksportindustri, der er opbygget. Jeg kan ikke se, at der i den diskussion, som har været mellem sagkyndige, dels fra medicinens verden, dels fra apotekere, fra medicinalindustrien, er fremkommet synspunkter, som bestyrker mig i, at kommissionsflertallets forslag er det eneste rigtige, og jeg håber, at vi kan gå til udvalgsarbejdet også om denne side af sagen



[Aksel Møller.]

med en frisk indstilling til fordomsfrit at søge at finde en fremgangsmåde, som ikke har de perspektiver, dette lovforslag har.

Dernæst vil jeg gerne have lov at gøre nogle bemærkninger om det andet vigtige område, hvori det forslag, jeg havde den ære at fremsætte, adskiller sig fra den højtærede ministers nu fremsatte lovforslag. Jeg tænker her naturligvis først og fremmest på spørgsmålet om beregningen af apotekerafgiften. Der er to problemer her; der er dels spørgsmålet om den almindelige afgift, som pålægges apotekeren, og dels det spørgsmål, som det ærede medlem hr. Marius Buhl dvælede meget ved, og som jeg er fuldstændig enig med ham i er et spørgsmål for sig og af en lidt anden karakter end det første, nemlig om de tidligere reelle apotekers stilling efter det nye lovforslag. For at begynde med det sidste vil jeg sige, at jeg deler det ærede medlem hr. Marius Buhls betænkeligheder ved at foretage ændringer her. Jeg gør det, fordi det forekommer mig at være tvivlsomt, om en sådan forandring egentlig ikke strider lidt, om ikke mod loven, så dog i alt fald mod ærbarhed. Jeg synes, at vi i udvalgsarbejdet må have fuldstændig klarhed over, under hvilke forudsætninger afgifterne i sin tid blev fastsat i loven af 1932, og hvilke forventninger der blev skabt hos den anden part i dette forhold. Jeg tror nu også, at man fra alle sider vil være enig i, at når der blot er den mindste tvivl om, hvorvidt staten med en ny lov af en karakter som det her fremsatte lovforslag bærer sig korrekt ad, så gælder det om at få en indgående og grundig juridisk undersøgelse af problemet — og så måske også et billighedssynspunkt ved siden af.

Dernæst vil jeg gerne med hensyn til det lidt større afgiftsproblem, der omfatter apotekervæsenet i dets helhed, sige, at jeg ikke har mange bemærkninger at gøre hertil efter at have set, at min partifælle, det ærede medlem hr. Poul Claussen, vil tage ordet i dag; han har jo et langt større kendskab til disse problemer, end jeg har, og vil bedre kunne give udtryk for synspunkterne, end jeg kan. Men jeg vil sige, at een ting forekommer det mig svært at se, og det er, at det skulle være nødvendigt at foretage den forandring, den højtærede indenrigsminister

har foreslået. Jeg kan nu ikke fritage mig selv for det synspunkt, at i denne sag har man ladet sig lede af ønsket om en slags „besser machen“. Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, der jo også i 1949 var kommissionens formand, fik da gennemført de nugældende afgiftsregler — og hvoraf fremgår det i kommissionsbetænkningen, i den højtærede ministers tale, i bemærkningerne til lovforslaget, at der er noget som helst, som sandsynliggør, at reglerne fra 1949 ikke stadigvæk virker på fuldt tilfredsstillende måde? Jeg har ikke deri kunnet se noget, som gør nødvendigheden af en forandring sandsynlig. Jeg synes heller ikke, det var særlig iøjnefaldende eller blev særlig understreget, da den højtærede minister beroligede os med, at hvad angik apotekernes forhold i 1952, ville det ikke medføre ændringer af betydning, og hvis det skulle føre til nogle ændringer af ubehagelig karakter for nogen af dem, havde man dog de lemfældigere regler i § 51 at betjene sig af.

Baggrunden må altså være den, at man forestiller sig, at når disse regler engang er indført, vil de medføre forandringer, og så vil den apoteker, som indtil i dag har været holdt nede, knuget af den omstændighed, at den del af afgiften, han fik lov at beholde selv, eller den afgift, han kom til at betale procentvis i forhold til omsætningen, var af en sådan karakter, at det ikke kunne betale sig for ham at gøre en større indsats end den, han gjorde, være mere virksom. Jeg har min tvivl om dette arguments styrke, men jeg kan i hvert fald ikke se, at når de nuværende afgiftsregler blev gennemført i 1949, altså for 4—5 år siden — for der går jo i al fald nok nogle måneder ind i 1954, før resultatet endelig kommer til at foreligge — at der da så kort tid efter skulle være grundlag for en ny forandring af afgiftsreglerne. Derfor vil jeg mene, at der såmænd ikke sker ulykker af nogen art og formentlig heller ikke nogen som helst form for billigørelse af medicinen, om vi lader afgifterne stå, som de er. Og apotekerfonden ville der heller ikke ske noget med, al den stund det forslag til afgiftsoplægning, der her er foreslået, ikke sigter mod at forøge apotekerfondens indkomster.

Jeg beder om, at man, når man nu kommer til forhandling om dette lovforslag, vil føre forhandling med det mål for øje at

## [Aksel Møller.]

nå til enighed mellem så mange som overhovedet muligt. Jeg mener, der er to væsentlige områder, hvor vi må søge at finde frem til en ordning, som kan samle os. Det ene er spørgsmålet om industriens fremtidige stilling, det andet er spørgsmålet om beregningen af apotekerafgifterne. Og jeg kan ikke tænke mig andet, end at der, når vi først får det materiale frem, der er nødvendigt for at bedømme disse to spørgsmål — sådan som et ordentligt og solidt arbejdende udvalg jo skal have det — da også vil vise sig at være tanker, om hvilke vi vil kunne samles.

Vi vil medvirke til lovforslagets gennemførelse, fordi vi nu engang på det givne grundlag, som den historiske udvikling har skabt, finder, at lovforslagets bestemmelser er bestemmelser, som det vil være naturligt at gennemføre, og som sigter frem imod mål, der, altså på det givne grundlag, er naturlige at sigte frem imod. Vi vil medvirke til lovforslagets gennemførelse under den forudsætning, at man under arbejdet i udvalget finder frem til bestemmelser, der ikke, således som de nuværende, gør det umuligt for os at deltage i forslagets vedtagelse. Men vi forlanger ingenlunde, at arbejdet i udvalget skal være bundet til alternativet: det forelagte lovforslag på disse områder eller det forrige forslag på disse områder. Jeg synes, vi skal mødes fordomsfrit til forhandling om problemet, erkendende, at det vistnok er den eneste måde, hvorpå vi har håb om at finde frem til noget, der kan samle et stort flertal i dette høje ting.

Som sagt — den højtærede minister kan være beroliget: vi møder med den bedste vilje af verden.

**Bertel Dahlgaard:** Som det er fremhævet af tidligere ordførere, er det forslag til apotekerlov, den højtærede indenrigsminister her har fremsat, særlig på to punkter forskelligt fra det forslag, den tidligere indenrigsminister fremsatte her i tinget den 27. januar i år. Det radikale venstre kan nu på alle væsentlige punkter tiltræde lovforslaget, som det foreligger. Jeg skal derfor med hensyn til en række enkeltheder henviser til de udtalelser, jeg fremsatte under behandlingen her i tinget af det tidligere

lovforslag — disse udtalelser findes i folketingsstidenden for 1952—53, sp. 1972 ff.

Jeg synes, det er vigtigt, at vi nu kommer i gang med udvalgsarbejdet, den detaljerede gennemgang af lovforslaget. I anledning af det ærede medlem hr. Aksel Møllers bemærkninger i dag vil jeg sige, at formålet med enhver udvalgsbehandling jo altid må være at opnå den størst mulige enighed. Jeg kan i denne forbindelse dog ikke lade være at minde det ærede medlem om, at en ham tidligere nærstående politiker i henseende til dette at opnå enighed fremkom med et guldkorn; det var den tidligere statsminister Knud Kristensen, der meget stærkt understregede, at det at opnå enighed var jo ikke det eneste, det drejede sig om, det kom også lidt an på, hvad det var, man blev enig om.

De allerfleste af dette lovforslags paragraffer vil der sikkert efter drøftelsen kunne opnås almindelig enighed om; meningsforskellighederne vil nok — som det er sagt — særlig koncentrere sig om de problemer, der knytter sig til de medicinske specialiteter og til afgiftsordningen for apotekerne. Jeg vil derfor gerne fremsætte nogle principielle betragtninger vedrørende disse to punkter.

Som udgangspunkt for en behandling af lovgivningen vedrørende medicinproduktionen og medicinforhandlingen må man altid erindre, at det her drejer sig om erhverv, der af staten har fået enten et monopol eller visse særrettigheder. Apotekerne arbejder under et privilegiesystem, og medicinalfabrikkerne har for en del af deres produkter en statsbeskyttelse af særnavn, som medfører opretholdelse af højere priser, end følgen ville blive af almindelig fri konkurrence.

Privilegiesystemet for apotekerne har til formål at sikre befolkningens forsyning med medicin på betryggende vis, så fejltagelser ved medicinens blanding og udlevering forebygges i så høj grad, som det overhovedet er muligt. Systemet med statsbeskyttede særnavn for medicinalindustrien har til formål at yde fabrikkerne en økonomisk godtgørelse for deres forskningsarbejde og de derved opnåede resultater.

Nu er der både herhjemme og i andre lande adskillige, der har den opfattelse, at når erhverv på denne måde i væsentlig grad bygger deres virksomhed på den ene eller den

[Bertel Dahlgaard.]

anden art af statsbeskyttelse, bør man med hensyn til statens funktioner gå et skridt videre og simpelthen socialisere produktionen og forhandlingen af medicin. Man siger, at privilegie- og beskyttelsessystemet i virkeligheden har gjort medicinfor- syningen moden til den fuldstændige sociali- sering. Vi ved, at denne tankegang er over- ordentlig udbredt i Norge og Sverige. I Sverige har der allerede foreligget en be- tænkning fra en kommission, der hoved- sagelig bygger sine forslag på socialiserings- tanken, og i Norge er der nu i sommer gennemført et statsligt medicinaldepot og oprettet et statsmonopol vedrørende om- sætningen af medicinalvarer.

Det radikale venstre er ikke tilhænger af en sådan socialisering. Vi mener, at der gennem privat drift i apotekervæsenets og medicinalfabrikernes virksomheder op- nås den for samfundet mest økonomiske lægemiddelforsyning i kraft af den enkelte driftsleders personlige interesse og per- sonlige økonomiske ansvar, selvfølgelig for- udsat, at der ikke gennem statsbeskyttelsen gives uberettigede monopolgevinster på sam- fundets og forbrugernes bekostning, og tillige at de afgifter, apotekerne skal betale for deres privilegium, pålægges efter sådanne regler, at de ikke modarbejder den enkelte apote- kers interesse i den mest økonomiske drift af apoteket.

Ved afvejningen af de modstridende inter- esser, der her foreligger, kan det ikke undre, at både apotekere og medicinalfabrikanter vil varetage egne interesser bedst muligt, og det er der, i hvert fald indenfor visse grænser, ikke noget at sige til. På den anden side hænder det sommetider, at man i varetagelsen af disse særinteresser vurderer problemerne på meget kort sigt både for sig selv og for samfundet. Det tror jeg f. eks. gøres af de apotekere, der er imod den afgiftsform, som såvel kom- missionsbetænkningen som dette forslag bygger på. Hvis apotekernes afgifter — det vil jeg gerne sige til det ærede medlem hr. Aksel Møller — fremtidig hovedsagelig skulle bygge på nettoafgifter, som, det er- kender jeg, mange apotekere ønsker det, da er det aldeles givet, at man meget snart måtte pålægge afgifter helt op til 90 pct. af fortjenesten, sådan som man allerede er nået til i Sverige, og så er det dog klart,

at den personlige interesse i en økonomisk drift praktisk talt vil være forsvundet. Men så vil det, hvis man fortsætter med et sådant system, heller ikke være muligt længere at forsvare opretholdelsen af privat drift; så vil socialiseringen blive konsekven- sen. Det kan de apotekere, der overvejer dansk apotekervæsenets fremtid på lidt læn- gere sigt, også udmærket se.

Der foreligger nu et lovforslag, som stort set på alle punkter giver gode vilkår for dansk apotekervæsen og dansk farmaci, og som skaber forudsætningerne for en så billig medicin som foreneligt med opret- holdelsen af et sikkert virkende apoteker- væsen. Denne lovgivning tror jeg vil blive et fast og sikkert fundament for apoteker- væsenet og farmacien langt ud i fremtiden, og jeg vil udfra en oprigtig interesse for en sådan udvikling håbe, at ikke ret man- ge indenfor apotekerstanden udfra kort- synede betragtninger i forbindelse med af- giftsordningen vil undervurdere, hvad der her som helhed nås for apotekerstanden.

Jeg vender mig dernæst i disse principielle betragtninger til medicinalindustrien. Der er, som jeg allerede antydede, ikke noget at sige til, at medicinalfabrikkerne gerne vil bevare så stor en del af deres monopol- stilling som muligt, men der er meget at sige til formen og indholdet i den propa- ganda, fabrikkerne har ført mod kom- missionsflertallets forslag vedrørende spe- cialiteterne, og som det synes enkelte vil fortsætte med imod det forslag, der her foreligger. Denne propaganda er, tror jeg, i sin overdrivelse også meget kortsynet. Under behandlingen af apotekerforslaget i foråret nævnte jeg, hvordan en fabrikkerne nærtstående doktor i et blad skildrede, at allerede apotekerloven af 1932 havde lagt medicinalindustrien i lænker, og hvorledes denne industri efterhånden virkede under et utåleligt åg. Sådant noget fører man til torvs, samtidig med at man på den anden side med stolthed forkyn- der, hvorledes den danske medicinalindustri netop i denne peri- ode forøgede sin produktion fra 8 mill. kr. til over 100 mill. kr. og øgede sin eksport fra 2 mill. kr. til 70 mill. kr. Det kan selvfølge- lig ikke undgås, at anvendelsen af sådanne propagandametoder gør befolkningen mis- tæksom overfor fabrikkerne, også på om- råder, hvor det er uberettiget.

[Bertel Dahlgaard.]

Må jeg nævne et andet eksempel. En fremtrædende repræsentant for medicinalindustrien talte forleden i et blad om den kampagne, der føres mod medicinalfabrikkerne; det var direktør Abildgaard i et interview i „Politiken“ den 6. november. Jeg vil gerne spørge: Hvem fører kampagne mod fabrikkerne? En sådan er i hvert fald ikke udgået fra apotekerkommissionen. Ethvert spørgsmål, der står i forbindelse med fabrikkerens forhold, er forhandlet på saglig vis. Apotekerkommissionens flertal, 13 af 15 medlemmer, er så godt som nogen interesseret i en blomstrende medicinalindustri herhjemme, og flertallets sagkundskab lader sig ikke klandre. Dette flertal bestod selvfølgelig ikke af ensidige fortalere for medicinalindustrien, men af mænd, der var sat til sagligt og, lad mig understrege, uafhængigt at afveje medicinalindustriens, apotekernes og samfundets interesser overfor hinanden.

Da apotekernes og farmaceuternes repræsentanter i kommissionen foreslog, at industriens ret til særnavnne skulle begrænses til fem år for en række præparater, og at gamle præparaters særnavnne skulle afvikles omgående, gik det øvrige flertal imod dette forslag, netop ud fra ønsket om at ville være helt sikre på ikke at gå fabrikkerens berettigede interesser for nær; de viste den store imødekommenhed overfor fabrikkerne, som også det her fremsatte forslag er udtryk for, at foreslå, at særnavnne, når specialiteterne er registreret, bevares i 10 år og, når specialiteterne fortsat er af væsentlig betydning, bevares i 20 år, ligesom afviklingen af de gamle specialiteters særnavnne udstrækkes over et tidsrum af 5 år. Ikke mindst det sidste var en imødekommenhed udover, hvad en nøgtern vurdering af forholdene måtte tilsige, idet det jo her ikke må glemmes, at de fleste af disse gamle specialiteter er præparater, som ikke, da de udsendtes, opfyldte de betingelser, som nu kræves med tilslutning af alle, og som stadig siden 1934 er krævet for at blive

anerkendt som specialitet. Når der efter lovforslaget og efter apotekerkommissionens flertalsindstilling gives yderligere fem års gyldighed for disse specialiteter, som allerede ifølge 1932-apotekerlovens forudsætninger skulle inddrages, er det netop begrundet i ønsket om en hensyntagen til fabrikkerne, udover hvad der i og for sig kan begrundes rationelt.

Jeg ser, at den samme industrirepræsentant overfor bladet udtaler, at lovforslagets gennemførelse vil betyde et brud på produktionsudviklingen, og at det aldrig vil kunne billiggøre produktionen, at den skal henlægges til 350 små produktionssteder, nemlig apotekerne. Hvad mener man med en sådan udtalelse? Hvad tilsigter man med en så vildledende bemærkning, som jeg ser gentaget af direktør Simonsen forleden i „Nationaltidende“? Hvor indeholdes der i flertalsbetænkningen eller i dette lovforslag noget om, at den produktion af medicin, som hidtil er foregået på fabrikkerne, skal henlægges til apotekerne?

Efter dette lovforslags gennemførelse vil spørgsmålet om, hvor et præparat, der hidtil har haft specialitetssærnavn, fremtidig skal produceres, alene afhænge af, hvor det fremstilles billigst. Hvis det kan leveres apotekerne billigere af industrien, end apotekerne selv kan fremstille dem, kan det betale sig for apotekerne at købe præparaterne fabriksfremstillet, og de vil da fremdeles blive fremstillet af industrien. Fremstilles et præparat billigere af apotekerne, end det kan leveres af industrien, vil det blive fremstillet på apotekerne. Så enkel er sandheden om den ting, og alle spekulationer, som det ærede medlem hr. Aksel Møller nærmede sig, om vidtløftige driftsøkonomiske beregninger og kalkulationer over, hvor den enkelte medicin kan fremstilles billigst, kan man spare sig, fordi det ganske simpelt vil fremgå af erfaringerne den dag, præparaterne efter f. eks. 20 års beskyttelse af særnavnet går ud i fri konkurrence mellem de industrielle virksomheder og apotekerne.

[Bertel Dahlggaard.]

Det synes, som om det ærede medlem hr. Marius Buhl helt har misforstået dette forhold, idet han her i dag talte om den konkurrence, der måtte opstå mellem apotekerne indbyrdes, når et præparat ikke længere sælges under særnavn. Det er slet ikke det, det drejer sig om. Det, det drejer sig om, er den frie konkurrence, der opstår mellem den fabriksfremstillede og den apoteksfremstillede medicin.

I det nævnte interview omtalte den pågældende direktør også det forhold som tidligere er fremhævet af medicinalindustrien, at der skulle være visse lande, der som betingelse for import af medicinske specialiteter kræver, at de forhandles i eksportlandet under samme navn, hvorunder de købes i importlandet. Nu er det umiddelbart indlysende, at det, der vil have den afgørende betydning for et land, der importerer medicinalvarer, er sikkerheden for specialitetens kvalitet, og netop her giver dette lovforslags bestemmelser en enestående garanti, som vil være den danske medicinalindustri en værdifuld støtte i dens propaganda for salg på udenlandske markeder.

Det er iøvrigt interessant, at det var lande som Grækenland, Ægypten, Tyrkiet og Sydafrika, direktøren nævnte som lande, hvortil salg kunne blive vanskeliggjort. Jeg var i dag oppe på biblioteket og så i handelsstatistikken. Såvidt jeg kan se, har medicinalindustriens eksport til Grækenland af præparater med særnavn udgjort 6 000 kr., til Ægypten vist omkring 100 000 kr. De to andre lande er ikke på dette punkt udskilt i statistikken, så jeg kan ikke konstatere beløbene, men det drejer sig i hvert tilfælde om ubetydelige beløb. I det hele taget må det ikke glemmes, at den virkelig betydende del af den danske medicinaleksport er eksport af særlig livsvigtige præparater som insulin og penicillin og enkelte andre, der produceres under fællesnavn, og som aldrig har haft særnavn. Disse mediciner udgør, som det vist allerede er antydnet her i dag, ca. to trediedele af den samlede danske medicinaleksport, der iøvrigt ikke er på 100 mill. kr., som det ærede medlem hr. Marius Buhl talte om, men på ca. 70 mill. kr.

Det er nævnt af repræsentanter for fabrikerne, at der er lagt told på en række råvarer, som indgår i medicinalprodukti-

onen, medens der ikke er told på de færdige medicinalvarer. Der skulle altså i sådanne tilfælde være tale om negativ beskyttelse for de pågældende medicinalprodukter. Såfremt der foreligger forhold, hvor dette kan have nogen virkelig betydning for produktionen, vil jeg gerne deltage i overvejelserne om, hvorledes en sådan negativ beskyttelse kan fjernes.

Må jeg så iøvrigt sige, at det selvfølgelig må erkendes, at alle disse økonomiske problemer vedrørende fremstilling og forhandling af medicin er meget indviklede og ofte uigennemskuelige for alle, der ikke har beskæftiget sig i hvert fald en del med dem, og derfor kan de sommetider med held indhyles i et tågeslø, sådan som jeg synes det ærede medlem hr. Aksel Møller gjorde forsøg på det i dag; det var i analogien med ølindustrien. Må jeg her for det første sige, at jeg nu ikke ved noget af, at navnet „Carlsberg“ er statsbeskyttet, men skal der overhovedet være mening i analogien, vil det med hensyn til bryggerierne betyde, at navnet „Carlsberg“ skulle være et statsbeskyttet særnavn, medens alle andre bryggerier kun måtte fremstille under et fællesnavn.

Jeg er overbevist om, at det ærede medlem hr. Aksel Møllers ærede partifælle, den tidligere handelsminister Rytter, meget ville vende sig imod en sådan tankegang, så jeg tror, det ærede medlem skal se at finde andre eksempler frem.

Jeg tror, det er godt, at folketinget nu i et udvalg kan få lejlighed til at fordybe sig en stund i denne sags enkeltheder, og jeg vil håbe, at det i god tid, inden folketinget slutter sit arbejde i vinter, vil være muligt for den højtærede minister at gennemføre denne reform, og at den ikke blot må sikre befolkningen rimelige medicinpriser, men også blive til gavn for dansk apotekervæsen og for dansk farmaci i dens helhed, sådan som apotekerloven af 1932 faktisk har været det, skønt der også dengang var særinteresser, der i samfundsinteressernes navn modarbejdede den.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller antydede, at hvis han skulle råde i denne sag, ville han egentlig helst lade hele sagen gå om igen. Ja, det tvivler jeg ikke om. Jeg kunne tænke mig, at der skulle nedsættes en ny kommission, og man må jo erkende,

[Bertel Dahlgaard.]

at i mange lande er apotekerforslag gengangere gennem mange år. I Sverige har der siden århundredskiftet arbejdet 5 apotekerkommissioner, men jeg tror nu ikke, dette eksempel bør efterfølges.

Vi gennemførte her i landet i 1932 en apotekerlov uden kommissionsarbejde. Ingen tør i dag fordømme den lovgivning, der under de daværende forhold blev gennemført. Og må jeg føje til, at i den femte kommission, som for kort tid siden blev nedsat i Sverige, synes det, som om man er på vej bort fra det foreslåede statsmonopol og nærmer sig veje, der har lighed med de veje, det nu fremsatte lovforslag er udtryk for.

I tilknytning til den socialdemokratiske ordførers bemærkninger vil jeg gerne sige, at det nok vil være rimeligt, at der gives det kommende udvalg nærmere oplysninger vedrørende det såkaldte vitaminsalg. Spørgsmålet om ret til salg af vitaminpræparater har jo været genstand for megen omtale; en dom angående et konkret forhold er afsagt i byretten, og den tidligere indenrigsminister nedsatte en kommission til at overveje sagen. Kommissionen har også, såvidt jeg ved, afgivet betænkning, men den er ikke blevet offentliggjort af den tidligere minister — jeg ved ikke, om den højtærede indenrigsminister kan tænke sig at oplyse noget om disse forhold her i dag? I hvert tilfælde håber jeg, at ministeren er rede til at drøfte sagen nærmere i udvalget.

Til slut vil jeg gerne sige et par ord om problemet vedrørende de ældre farmaceuter, som er faldet for den aldersgrænse, der spærrer for opnåelse af bevilling som apoteker. Det kan ikke nægtes, at der netop i disse år, hvor aldersgrænsen gælder et så stort antal, foreligger et meget alvorligt problem. I 1943 blev der gennem overenskomst mellem apotekere og farmaceuter truffet en ordning om oprettelse af en løntilskudsfond, men med den prisudvikling, der senere er sket, vil denne løntilskudsfond ikke i længden kunne bære de med ordningen følgende udgifter. Vi drøftede spørgsmålet i apotekerkommissionen, men kunne ganske naturligt ikke nå til et resultat, da det, hvad sikkert alle vil indrømme, vil være meget vanskeligt her at træffe en ordning

gennem lovgivning. For disse farmaceuter stiller problemet sig selvfølgelig således, at de dels må ønske en større sikkerhed for bevarelse af deres arbejde, dels må ønske, at det økonomiske grundlag for løntilskudsfondens sikres. Jeg vil gerne bede den højtærede minister nøje overveje hele denne sag, der betyder så meget for de pågældende, og yde sin gode medvirken til, at der på dette område kan tilvejebringes den større tryghed, som er et så berettiget ønske.

**Petra Petersen:** Da lovforslaget om apotekervæsenet i februar måned i år var til første behandling her i folketinget, udtalte mit partis ordfører, fru Inger Merete Nordentoft, at der i lovforslaget var ting, vi var tilfredse med og gerne ville medvirke til at få gennemført. Dette tilsagn gælder også nu ved genfremsættelsen af lovforslaget.

Man vil fra mange sider følge dette lovforslag og dets behandling både her i tinget og i udvalget, og det spørgsmål må rejse sig, om der ikke skal noget helt andet til, end hvad lovforslaget indeholder, selv efter genfremsættelsen. Lovforslaget omfatter jo en ikke uvæsentlig del af vort sundhedsvæsen, og her ligger mange uløste problemer. Et spørgsmål, som trænger til en generel løsning, er den videnskabelige forskning og fremstillingen af medicin. Desuden omhandler lovforslaget apotekernes indtjeningsmuligheder og hele standens løn- og pensionsvilkår. Men det vigtigste formål med dette lovforslag må dog være at skaffe befolkningen medicin til priser, den kan betale. Jeg har i „Ugeskrift for Læger“ læst, at gennemsnitsavancen for medicin ligger på 44 pct. Det er ikke nogen helt lille avance. Det er svært for befolkningen at forstå, at den diskussion, der hidtil har været ført om denne lovgivning, i væsentlig grad har været ført medicinalfabrikkerne og apotekerne imellem, og at disse parter hver for sig føler sig som den forurettede. Så længe den nuværende monopolordning er gældende, er det indlysende, at parterne fører diskussionen på denne måde. Vel skal såvel apotekerne som medicinalfabrikkerne have deres arbejde betalt, men i befolkningens interesse ville det være gavnligt, om der var en større kontrol med priserne

## [Petra Petersen.]

på lægemidler, uafhængigt af om det er apotekerne eller medicinalfabrikkerne, der har merfortjenesten. Jeg kender ikke medicinalfabrikkerens overskud — det har ikke været fremme i betænkningen — men det er sikkert ikke lille, og jeg har aldrig set nogen apoteker gå fallit. Må jeg give et eksempel. Jeg vil gerne, om en af ordførerne eller måske den højtærede minister kan sige, om det er rigtigt, at medicinalfabrikkerne, da penicillinet kom frem herhjemme lige før krigen, tog 150 kr. — jeg tror, det hedder pr. enhed, medens man i Amerika kunne købe penicillinet for 6 kr. pr. enhed. Jeg forstår ikke rigtigt, hvordan noget sådant fremkommer. Men selv ganske almindelig håndkøbsmedicin har jo svingende priser.

På spørgsmålet om, hvem der skal fremstille medicinen, må svaret vel blive, at det skal den, der fremstiller den til den billigste pris, og med hensyn til vitaminpræparatsalget må vel den, der sælger billigst, i hvert fald også have ret til at sælge vitaminpræparater. Jeg kan ikke se rettere, end at det er til skade for folkesundheden, at staten ikke i langt højere grad, end tilfældet er, sætter ind her. Ikke alene tigger man befolkningen om penge til sygdomsbekæmpelse, vi har indsamlinger til bekæmpelse og udforskning af gigt, tuberkulose, polio, kræft, sukkersyge o. s. v., og der tiggens og handles med mærkater og blomster i stor stil, men de høje priser forårsager, at mange må undvære den nødvendige medicin, at de syge bliver forment denne medicin.

Da et flertal her i Folketinget gennemførte den medicinordning, hvorefter sygekasserne ikke længere giver tilskud til den almindelige medicin — den, der ordineres af lægerne — og da man tog levertranpræparaterne fra børnene, ja, man kan også godt sige, da man helt eller delvis tog skolebespisningen fra børnene, betød det ikke alene en merudgift for befolkningen, men det betød også en svækkelse af befolkningens sundhed. I „Ugeskrift for Læger“ har jeg læst, og sundhedsplejerskernes fagblad har gjort opmærksom på, at mangelsygdommen engelsk syge, rachitis, igen viser sit grimme ansigt, idet der er en meget stærk stigning i antallet af tilfælde. Jeg er klar over, at de umenne-

skelige boligforhold, som store dele af vore medborgere lever under, spiller en meget væsentlig rolle ved den engelske syges genopståen, men man kommer ikke uden om, at den gravide kvindes ernæringsforhold og det manglende tilskud til hendes kost såvel under hendes svangerskab som under diegvingen er medvirkende til, at den engelske syge igen forkrøbler vore børn.

Ved det tilsvarende lovforslags første behandling i foråret diskuterede man, om medicinbruget er stort eller lille her i Danmark. Jeg skal ikke afgøre dette spørgsmål, men jeg nærer ingen tvivl om, at hvis befolkningen havde bedre og tryggere levevilkår, ville medicinforbruget blive mindre. Iøvrigt må man vel gå ud fra, at ansvarlige læger kun ordinerer den medicin, de finder er nødvendig; og den medicin, lægen ordinerer, bør man have mulighed for at købe uden altfor store afsavn i sin daglige husholdning. Derfor må spørgsmålet blive, om staten ikke bør tage sit ansvar og være den, der fremstiller den medicin, befolkningen har brug for, og fremstille den til den billigste pris. At det er statens opgave at bekæmpe og udforske sygdommene, finder jeg så ganske naturligt. Det tiggeri, som efterhånden har taget overhånd herhjemme, og som i høj grad irriterer befolkningen, er også ganske uværdigt.

Må jeg slutte med at sige, at jeg blev forbavset over at høre den tale, den socialdemokratiske ordfører, det ærede medlem hr. Mørk, holdt her i dag. Det var en tale, der adskilte sig væsentligt fra den tale, som det ærede medlem holdt i februar i år, hvor det ærede medlem var meget utilfreds med det da fremsatte lovforslag. I foråret puslede det ærede medlem med tanken om statsovertagelse af fremstilling af medicin og af forskning på dette område. Var det dengang en fortalelse fra det ærede medlems side, eller hvad er årsagen til det nye standpunkt, socialdemokratiet har fået? Det kan ikke være fordelingen af mandater efter valget, for forskydningen er ikke særlig stor, og det kan heller ikke være de ændringer, der er foretaget i forslaget ved genfremsættelsen. Jeg vil næsten sige, at jeg er enig med hr. Knud Kristensen, når han har sagt, at det afgørende ikke er, at man bliver enig, men hvad man bliver enig om. Jeg troede, jeg var enig med det ærede medlem hr. Mørk

## [Petra Petersen.]

efter den tale, det ærede medlem holdt i foråret, men det er muligt, at det ærede medlem senere er blevet mere enig med sig selv om rigtigheden af lovforslaget.

**Viggo Starcke:** De parter, som berøres af disse to lovforslag, er først og fremmest patienterne, det er dem, der er det centrale i hele det komplekse af overvejelser, som finder sted her. Dernæst er det samfundet, fordi patienterne er en del af samfundet, og fordi folketinget som et af samfundets organer har til opgave at varetage samfundets interesser og beskytte patienternes interesser. Dernæst er det lægerne, som, da patienterne på disse områder som regel er usagkyndige, ofte må være dem, der taler patienternes sag. Endvidere er det apotekerne og medicinalfabrikkerne, som væsentlig er en slags tjener for patienterne med lægerne som mellemlid, og endelig er det videnskaben, forskningen, på hvilket område vi i dag kun står ved begyndelsen af en periode, hvis udvikling vi ikke kan overskue.

Når jeg skal tale om disse problemer, vil jeg på forhånd undskylde, at jeg måske gør det lidt mere udførligt end nogle af de foregående ordførere. Det kommer af, at jeg ved en tilfældig konstellation har nogle af forudsætningerne for at kunne bedømme, hvad det drejer sig om. Det er nemlig et område, som er overmåde indviklet for almindelige mennesker at overskue, og de få kvalifikationer, jeg har, er, at jeg dels i korte perioder selv har været patient, dels i en anden periode af mit liv har været læge, dels i en tredje periode har været farmakolog, har været knyttet til det farmakologiske institut, hvor det bl. a. var min opgave at holde forelæsninger om lægemidlernes tilberedning og recepternes skrivning.

Vi har her i Danmark ca. 350 apoteker, som i økonomisk investeringskapital repræsenterer ca. 41 mill. kr. Vi har i Danmark en apotekerstand, som vistnok intet andet land i verden har magen til med hensyn til videnskabelig standard, med hensyn til dygtighed og med hensyn til en lang række kulturelle egenskaber, som har gjort de danske apoteker til små kulturcentre ude i befolkningen. Desværre er det sådan, at i gennemsnit bliver en apoteker først apoteker, når han er temmelig gammel, og den

periode er forbi, da apotekerne havde en næsten sikker udsigt til at blive rige. Det er en relativt beskedent indtægt, der i dag stilles apotekerne i udsigt, og chancen for at blive apoteker har ikke alle de farmaceutiske kandidater i dag. Vi har herhjemme til gengæld 16 medicinalfabrikker, hvoraf de væsentlige er de 11. Og det er disse faktorer med deres forskellige interesser, som det er lovgivningens opgave at harmonisere.

I det foreliggende lovforslag og det lovforslag, som var til behandling her i februar, og den betænkning fra apotekerlovs-kommissionen, som har været basis for disse to lovforslag, er der et meget stort område, hvor der er enighed fra alle sider. Af nyheder i lovforslagene er der særlig § 1, hvori der for første gang fremføres en brugbar og ret klar definition af, hvad man skal forstå ved lægemidler. Endelig er der enighed om det væsentlige af, hvad der handler om farmakopeen, hvad der handler om apotekernes oprettelse, om deres drift o. s. v. Jeg tror også, der er enighed om det, der står i § 4 om reglerne for reklame og annoncering, hvorefter der bliver mulighed for at gribe ind overfor vildledende reklamer, overfor falsk annoncering, som kan bruges til at føre usagkyndige patienter, ja, selv travle læger bag lyset; men man må ikke glemme, at reklamerne og annonceringen også har en positiv virkning, idet disse faktorer sommetider modvirker træghed og vane og vækker både læge og patient overfor de fremskridt, der er sket, og som man måske ellers først længe efter ville blive opmærksom på. Det meste af lovforslaget er et forsøg på at legalisere og kodificere en lang række af forordninger og praksis, og jeg tror, at der i denne sal er enighed om det meste af det.

Det, som der væsentligt har været uenighed om, både i kommissionen, i denne sal og ude i befolkningen, er de to kapitler i lovforslaget, kapitel XII, som handler om de medicinske specialiteter, og kapitel XIII, som handler om de ældre specialiteter.

Se, lægemidler kan foreldes og gå af brug og blive det, som man indenfor farmacien kalder obsolete, men det kan måden at fremstille lægemidler på også. Den moderne teknik, de enorme fremskridt indenfor farmakologien og farmacien og de vældige fremskridt indenfor den udvik-



[Viggo Starcke.]

lede syntetiske kemi gør med nødvendighed, at vi står overfor begyndelsen af en periode, i hvilken forskningen og fremstillingen af disse lægemidler for en meget stor del vil gå over til særlige, videnskabeligt arbejdende institutioner med en høj teknisk, maskinagtig drift, således at udviklingen, som på andre områder har afspejlet sig i bevægelsen bort fra håndværket over til industri, også vil trænge ind på dette område. Jeg tror ikke, det er muligt ved nogen lov at standse denne udvikling uden at tilføje videnskaben, forskningen, farmacien og dermed i det lange løb patienterne alvorlig skade. Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard nævnte en læge, som havde skrevet en kronik i „Politiken“. Jeg tror, han sigter til overlæge Brun, som ikke er nogen almindelig læge, idet han er farmakolog og i sin tid blev udpeget til professor i farmakologi ved Aarhus Universitet, men ikke ønskede at modtage stillingen. Han har formuleret situationen ved lægemiddelforsyningen i følgende korte sætning, som jeg gerne vil have lov at citere:

„Der findes i dag ikke nogen sygdom, som kræver en af lægen specielt sammensat medicin.“

Det er måske lidt hårdt sat op, men det er afgørende, at det væsentligt er rigtigt. Og på samme måde kan man sige, at hvis man med vold ville fastholde den hidtidige ordening af vore apoteker, ville det svare til, om man ville blive ved med at opretholde diligencer, fordi de er hyggelige, i stedet for disse irriterende biler, der kører så hurtigt. Professor Bonnevie har sagt, at det ville svare til, om man ville blive ved at bruge heste i landbruget i stedet for at anvende traktorer.

Medicinalindustrien betyder i dag fremtiden, fordi de nye syntetiske lægemidler skabes dér. Den høje standard, som apotekerne har, og som bl. a. også er repræsenteret indenfor DAK-laboratoriet, er væsentligt en videnskabelig standard til undersøgelse, til kontrol af det, der er skabt, men det er meget sjældent, at der sker nydannelser på dette område; DAK-laboratoriet f. eks., som kontrollerer og ofte sammensætter ting, skaber ikke nye syntetiske lægemidler. Jeg skal ikke her remse op alt,

hvad der er skabt, men blot nævne noget af det væsentligste i det sidste halve århundrede: salvarsanet med dets enorme betydning for syfilisbehandlingen, leverpræparater og ventrikelpreparater overfor den perniciøse anæmi, sulfastofferne overfor en lang række infektioner, insulinerne overfor sukkersygen, penicillinet overfor en broget blanding af sygdomme, antabus, streptomycinet og en lang række andre ting. Disse stoffer kan ikke fremstilles på apoteker. Vi står, som jeg sagde før, kun ved begyndelsen ved denne udvikling, og det er livsnødvendigt ikke at hemme den. Det er rigtigt, at medicinalfabrikker tidligere har begået fejl og synder; reklamerne for uvirkosomme eller ligefrem skadelige afmagringspiller, reklamerne for håreliksir o. s. v.; men mange af disse håreliksirer og andre ting ligger dog alligevel til salg i apotekernes glasmontrer.

Den kommissionsbetænkning, som har været grundlag for dette lovforslag, har været genstand for en del kritik, og jeg kan ikke være enig med det ærede medlem hr. Marius Buhl, når han for lidt siden sagde, at betænkningen utvivlsomt var både saglig og grundig. Det, som kritikken mod denne betænkning fra kommissionen særlig har peget på, er netop dette, at den ikke har været grundig, og at den på visse områder ikke har været saglig. F. eks. er apotekervæsenets produktionsformer og apotekervæsenets distribueringsformer ikke blevet undersøgt i kommissionen. Der har ikke fundet nogen analyse af driftsøkonomien sted. Det har ikke været undersøgt, hvor stort antallet er af det, man kalder de magistrelle ordinationer, d. v. s. de ordinationer, der finder sted efter en recept, som angiver sammensætningen af lægemidlet, der skal foretages på apoteket. Alt dette er ikke undersøgt. Jeg vil gerne have lov at citere, hvad professor i hygiejne Poul Bonnevie udtalte i „Ugeskrift for Læger“ ved referat fra et lægemøde:

„Kommissionsarbejdet og dermed lovforslaget har altså hverken givet retningslinier for den nødvendige rationelle ajourføring af lægemiddelforsyningen, herunder apotekervæsenet, eller klarlagt det berettigede behov for magistrelle ordinationer eller bragt det rigtige grundlag for medi-

## [Viggo Starcke.]

cintakstens udarbejdelse og for afgrænsningen af, hvilke varer der bør forbeholdes apotekerne.“

Dette citat findes aftrykt i „Ugeskrift for Læger“, s. 429. I samme artikel er der henvist til, at der fra mindretallets side i kommissionen gentagne gange er rejst krav om en grundig undersøgelse af det økonomiske beregningsgrundlag for en sammenligning mellem de medicinske specialiteter og apotekernes medicinpriser. Hvorfor er denne undersøgelse ikke blevet gjort, og hvem har ansvaret for, at den ikke er blevet gjort? Jeg vil gerne spørge apotekerkommissionens ærede formand, om det er ham, der har ansvaret for, at disse undersøgelser ikke er blevet foretaget. I denne kommission havde medicinfabrikanterne een eneste repræsentant, laboratorieforstander Wolffbrandt, og han siger i betænkningen følgende, som jeg gerne vil have lov at citere:

„Mindretallet har anført og må fastholde, at det til orientering om de måder, hvorpå befolkningens forsyning med lægemidler mest formålstjenligt kan ske, under alle omstændigheder må være ønskeligt, at der foretages en grundlæggende undersøgelse af de eksisterende produktions- og distributionsformer ud fra økonomiske synspunkter, en undersøgelse, der endnu ikke har været foretaget.“

Flertallet i kommissionen har hævdet, at apotekerne er i stand til at fremstille lægemidlerne billigere end de kontrolerede laboratorier, og flere ordførere har gentaget denne ganske ubeviste påstand. Man siger til befolkningen, at der vil kunne spares millionbeløb ved, at de medicinske specialiteter føres fra fabrikerne over til apotekerne. Heroverfor skriver laboratorieforstander Wolffbrandt i kommissionens betænkning:

„Mindretallet må heroverfor hævde, at de oplysninger, der alene vil være i stand til at skabe klarhed over disse forhold, mangler.“

Og han fortsætter:

„Der er på et meget tidligt tidspunkt i kommissionen fremsat forslag såvel fra industriens som fra anden side om, at en sådan undersøgelse burde iværksættes, samtidig med at oplysninger om de kontrolerede laboratoriers produktion og

salg af tilberedte lægemidler skulle indhentes. Det må beklages, at dette arbejde ikke blev iværksat, idet man kun ved hjælp af de herfra indhentede oplysninger ville have været i stand til at foreslå rimelige bestemmelser vedrørende medicinske specialiteter, deres registrering, tildeling af særnavn, pris og genregistrering.“

Et af kommissionens mest sagkyndige medlemmer på dette område, den fuldstændig uafhængigt stående professor ved universitetet i farmakologi, dr. Knud Ove Møller, udtaler s. 70 i betænkningen:

„Sluttelig skal mindretallet fremhæve, at det ikke kan godtage den opfattelse, der ofte er fremført såvel indenfor som udenfor kommissionen, at apoteks fremstilling af lægemidler må være billigere end fabriks fremstilling. Denne påstand står i så afgjort modstrid til erfaringerne fra produktion af alle andre varer og kræver i hvert tilfælde en omfattende driftsøkonomisk undersøgelse af apoteksarbejdet under ledelse af en uvildig person, før påstanden kan godtages. En sådan undersøgelse er ikke blevet anstillet, skønt bl. a. mindretallet fremsatte ønsker derom ved et af kommissionens allerførste møder og gentog det adskillige gange senere.“

Altså, fra strengest videnskabelig, uafhængig side i kommissionen rejses der krav om, at der skal foretages en overkommelig undersøgelse af det, som er basis for hele bedømmelsen af forholdet økonomisk mellem medicinalfabrikkerne og apotekerne, og så nægter kommissionen at foretage denne undersøgelse. Hvorfor?

Professor i hygiejne, dr. med. Poul Bonnevie gennemgår den udviklede og gammeldags beregning på apotekerne efter den gældende medicintakst, med arbejdstakst, ekspeditionstakst, varetakst, et meget indviklet system for almindelige mennesker at finde sig tilrette i — og et meget ærværdigt system, idet mange af disse takstbestemmelser stammer helt fra 1844. Den kan aldeles ikke give udtryk i dag for det, som apotekets arbejdskraft og indsats i virkeligheden koster. Professor Bonnevie siger:

„Derfor tages der en ganske ublu fortjeneste på udleveringen af medicinske specialiteter.“

[Viggo Starcke.]

Det vil sige, at som følge af medicin-taksten er et apotek i stand til at levere den på apoteket fremstillede medicin til en relativt billig pris, fordi apotekerens ikke kalkulerer sine virkelige udgifter ind i prisen. Men dette, at løfte et færdigt specialpræparat, som er indpakket fra fabrikken og alt, bare løfte det over disken, det tager apotekerens en meget høj pris for for at dække underskuddet for det, som han selv frembringer. Og så beskylder man medicinalfabrikkerne for at være dyrere og fremhæver apotekerne som billige uden at have fremlagt talmateriale! Det er ganske uanstændigt.

Professor Bonnevie nævner f. eks. et præparat som magnyltabletter, der fra det kontrollerede laboratorium koster 51 øre for 100 tabletter, medens apotekerens arbejde med at aftælle og emballere dem koster 24 øre; det bliver 75 øre tilsammen. Og så siger Professor Bonnevie:

„Men de sælges — hvad kommissionen fortier — for 2 kr. 5 øre plus glassets pris“, altså 1 kr. 30 øre ekstra, det er 173 pct. på selve salget. Og professor Bonnevie tilføjer: „selvom en del nok medgår til generalomkostningerne, hvilke kommissionen har glemt.“

Den tilsvarende fabrikkvare koster fra grossist 1 kr. 12 øre i indkøb, hvilket med 80 pct. avance giver nøjagtigt den samme udsalgspris. Fabrikkerne har i gennemsnit en nettofortjeneste på ca. 9 pct. inden beskattningen, og fabrikkerne anvender til deres videnskabelige forskning ca. 8 pct. Det beløb, som fabrikkerne anvender til videnskabelig forskning, udgør 4 mill. kr. om året, og for at bedømme størrelsen af dette beløb må man erindre, at staten til Aarhus Universitet yder 2,3 mill. kr., altså ca. halvdelen, og til Københavns universitet 12,5 mill. kr. og til seruminstitutet 3,6 mill. kr., således at det beløb, som medicinalfabrikkerne indsætter i forskningen, på 4 mill. kr. altså er et beløb af meget betydeligt format.

Nu har man gjort dette overfor apotekerens arbejde, at man har nedsat medicin-taksten, altså apotekernes takst for fremstilling af den apoteksfremstillede medicin, men kun for den apoteksfremstillede medi-

cin og ikke for de konkurrerende fabrikkers. Det vil sige, at salget af fabrikernes specialiteter i virkeligheden finansierer salget af den magistrelt ordinerede medicin fra apotekerne, eller, som professor Bonnevie udtrykker det: de har fået

„den magistrelt ordinerede medicin billiggjort, og skrønen om den dyre industrimedecin befæstet.“

Jeg vil gerne understrege, at professor Bonnevie er en mand af højeste videnskabelige standard og ikke er knyttet til nogen som helst medicinalfabrik.

Og så kommer klimaks af det hele, som jeg har lyst til at sige med hævet stemme, idet professor Bonnevie siger:

„Befolkningen og lægestanden føres administrativt bag lyset.“

Hvor tør man gennemføre en lov, for hvilken det gælder, at nogle af de højeste indenfor sagkundskaben som professoren i farmakologi og professoren i hygiejne vender sig så stærkt imod det grundlag, hvorpå den omstridte paragraf i loven bygger? Professor Bonnevie siger:

„Stordrift må frembyde både økonomiske og kvalitetsmæssige fordele. Vil man uanset dette — på letsindigt grundlag og uden at give industrien en fair chance fra administrationens side — prøve, om kommissionsflertallets uholdbare, men flittigt demagogisk benyttede forudsigelser holder, at der kan spares 8 mill. kr. ved at inddrage fabrikernes ældre, kun nogenlunde efterlignede specialiteter, vil det medføre så stort et tab både for fabrikker og tillige for apotekervæsenet — af hvis nettoindtægt, inklusive apotekerfondens, mindst  $\frac{5}{6}$  hidrører fra de kun ekspederede industrivarer — at den øvrige medicin måtte fordyres tilsvarende.“

De medicinske specialiteter omfatter ca.  $\frac{2}{5}$  af recepternes antal på et ekspederende apotek, men de omfatter ca.  $\frac{3}{5}$  af receptvarernes samlede pris.

Ved behandlingen af den tidligere regerings lovforslag udtaler det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard — sp. 1975 i folketings-tidenden for sidste samling — nogle bemærkninger om reklamens suggererende magt, som jeg tildels kan tilslutte mig. Men når det ærede medlem som et eksempel nævner det indtryk, man får, når man ankommer til Københavns banegård og ser reklamerne

## [Viggo Starcke.]

for to medicinalspecialiteter for enden af perronen — jeg skal ikke gengive deres navne her, men enhver vil vide, hvad der henvises til — så er det et meget uheldigt eksempel, idet den ene af disse specialiteter i alle årene før krigen var langt billigere end den apoteksfremstillede, i en kort periode har den været dyrere, og for øjeblikket koster den det samme som den apoteksfremstillede vare, og den anden specialitet har altid været billigere end den apoteksfremstillede vare.

Civilingeniør Jørgen Fakstorp skriver i „Medicinsk Forum“ nr. 10 for 1952 følgende:

„Det er ikke bevist, at det er billigere at fremstille medicin på apotekerne. — Det er aldrig undersøgt, hvad det koster at fremstille medicin på apotekerne. Sådanne undersøgelser er krævet af kommissionens mindretal, men er af flertallet afvist med argumenter, som, set med en teknikers øje, er rent fiktive.“

Professor Knud O. Møller har i kommissionsbetænkningen skrevet:

„En sådan undersøgelse er ikke blevet anstillet, skønt bl. a. mindretallet fremsatte ønsker derom ved et af kommissionens allerførste møder og gentog det adskillige gange senere.“

Og jeg vil gerne sige, at dette arbejde ikke er noget uoverkommeligt arbejde, idet et tilsvarende arbejde f. eks. er blevet udført i Sverige. Det er derfor, jeg må sige dette: angrib blot medicinalfabrikkerne, men vent med at angribe dem, til man har et sagligt, solidt grundlag, og lad være med at angribe dem, når man ikke vil fremskaffe dette saglige grundlag.

Se, forholdet er det, at en almindelig virksomhed, der gør en opfindelse eller en indsats, kan få et patent, som løber 17 år, og når patentbeskyttelsen er udløbet, så er det alligevel fortsat tilladt at anvende dets særnavn. Hvorfor skal man fravige denne ret overfor en speciel form for fabrikker, nemlig medicinalfabrikkerne? I det forslag,

som den tidligere regering fremsatte, og som er blevet betegnet som det Aksel-Knud-Ove-Møller'ske forslag, blev det foreslået, at beskyttelsen af en specialitet skulle gælde for 20 år, og man kunne så ansøge om fortsættelse 10 år ad gangen, så længe det var medicinsk ønskeligt. Ved nærværende forslag foreslås 10 år med eventuelt 2×5 års forlængelse.

Det tidligere forslag fulgte mindretallet i kommissionen, som var på 2 mand, og det nuværende forslag følger flertallet i kommissionen, som er 13 mand. Jeg kan ikke se andet, end at det metodisk må være korrekt, at man, når der er enighed om en hovedpart af lovforslaget, men uenighed om et bestemt område, og mulighed for bedømmelse af konflikten ikke er tilstede, fordi kommissionen har forsømt at foretage den nødvendige undersøgelse, bør følge mindretallets forslag, som afviger mindst fra den gældende praksis, og vente med at følge flertallets forslag, til de oplysninger, som er nødvendige, er fremskaffet.

I realiteten har jo mange af DAK-laboratoriets præparater karakter af særnavn, og der er det specielle forhold, som er et mærkeligt forhold, at medicinalfabrikkerne varer skal forhandles af deres konkurrenter, apotekerne. Jeg mener, at både apotekerne og de hjemlige og de udenlandske medicinalfabrikker har hver deres naturlige område. Det, der er opgaven, er ikke at slå noget i stykker, og når det kraftigt fremhæves, at hvis man følger kommissionens flertal og det nu foreliggende forslag, gør man noget, man ikke kan overse, noget, som kan få uberegnelige og måske skadelige følger for fremtidig forskning og videnskabelig indsats, så bør man overveje spørgsmålet endnu en gang. Den linie, jeg synes man bør gå frem ad, er den, som Den almindelige danske Lægeforening har kaldt liberaliserings-tanken, hvorved man giver mulighed for konkurrence, således at man kan se, hvad der tjener udviklingen, samfundet og patienterne bedst. Vi står sandsynligvis, som jeg har sagt, kun ved begyndelsen til en ud-

[Viggo Starcke.]

vikling, og denne udvikling vil det være skæbnesvangert at standse.

Hvis man følger det nuværende forslags kapitel XIII, der handler om de ældre specialiteter, vil man risikere at skære hele den solide bund bort, som medicinalfabrikerne bygger på i øjeblikket. Jeg vil til belysning af, hvad det drejer sig om her, meddele, at i de sidste 15 år, fra 1938 til 1953, er der blevet anerkendt 353 nye danske specialiteter, men i de samme 15 år er der udgået 511 specialiteter, og det vil sige, at medicinalfabrikerne selv er interesseret i at lade de præparater udgå, der ikke længere er medicinsk ønskelige eller nødvendige.

Det er hævdet fra forskellig side, her i dag både af ordføreren for det radikale venstre og for socialdemokratiet, at medicinalfabrikerne har et monopol, at de er monopolvirksomheder. Det er ikke rigtigt. Medicinalfabrikerne har for det første ingen toldbeskyttelse, de modtager ingen statsstøtte, de har ingen særlige concessioner, de arbejder under fri konkurrence, og det at få anerkendt som særnavn en særlig indsats er ikke noget monopol, således som også det ærede medlem hr. Aksel Møller var inde på. Derimod har apotekerne et monopol. Hvorfor taler man dog ikke om det? Reglen er den, at kun een fabrik får tilladelse til at forhandle en specialitet under særnavn, men det er en regel, der er indført administrativt af sundhedsstyrelsen, en regel, som ikke er lovfæstet, og en regel, som var ønsket af industrien. Man indfører den administrativt og beskylder bagefter industrien for at have en monopolstilling. Det er ikke nogen fair fremgangsmåde.

Endelig er der det ved det, at det nu stilles befolkningen i udsigt, at hvis man indfører de nye regler med den korte levetid for særnavn, vil man også kunne forbyde de udenlandske specialiteter at fortsætte med særnavn, f. eks. gamle, fremragende tyske specialiteter som aspirin og luminal; retten hertil har været frataget tyskerne efter krigen, men er nu givet dem tilbage. Jeg tør nok sige, at jeg gerne vil se den regeringsmagt i Danmark, som i det lange løb kan modstå den engelske, den amerikanske, den schweiziske og den tyske medicinalindustri og holde fast på, at disse industrier ikke må sælge deres varer her i landet.

Jeg er bange for, at det under handelsforhandlingerne vil få ubehagelig indflydelse på fiskeeksporten og smøreksporten og andre forhold. Det er simpelthen en ønskedrøm, det lader sig ikke gøre i praksis. Og så opstår det spørgsmål: Kan man stille den danske medicinalindustri på et andet stade end den udenlandske?

Det er fra mange sider hævdet — jeg tør ikke sige det bestemt — at dette lovforslag vil betyde finansiell ruin for den unge, dygtigt arbejdende danske medicinalindustri, som har gjort både samfundet og patienterne uvurderlige tjenester. Jeg skal bare nævne et eksempel som det danske penicillin, der med en fænomenalt dygtig indsats blev skabt på et tidspunkt, da det var umuligt at skaffe penicillin til danske patienter. Man bør være meget forsigtig med at slå noget i stykker her. Det, som man nu siger er et monopol, som medicinalfabrikerne har, er ikke mere monopol end det, som haves af en hvilken som helst anden fabrik, der får anerkendt en mærkevare. Det er det, det drejer sig om.

Hvad angår mange af de bemærkninger, som har været fremsat både til lovforslaget og i kommissionsbetænkningen, hvor man beskylder medicinalfabrikerne for monopolvirksomhed, vil jeg sige, som jeg sagde før, at medicinalindustrien ikke som den øvrige industri selv kan vælge sine afsætningskanaler, og at disse afsætningskanaler går igennem en monopoliseret og med fabrikerne konkurrerende producent, apoteket, som desuden er detailhandel, hvilket ellers kun ganske undtagelsesvis er tilfældet med hensyn til andre industriprodukter. Det er ikke industriens ønske, men hensynet til apotekernes og lægernes arbejde, der har medført, at man i det store og hele kun tillader en „hpecialitet“ med særnavn, som andre hjemlige fabrikker ikke får lov at konkurrere med, hverken under særnavn eller under det fællesnavn, som apotekerne, oftest med farmakopékommisionens hjælp, får indført for de monopoliserede „apoteker-specialiteter“. Endvidere gør man det ikke klart for befolkningen, at hvis man inddrager specialitetsanerkendelsen, så vil det rent faktisk betyde produktionsforbud på hjemmemarkedet.

Hvis man sammenligner den øvrige industris varemærkebeskyttelse med medicinal-

## [Viggo Starcke.]

industriens særnavnbeskyttelse, så halter den sammenligning, som er gennemført i kommissionsbetænkningen, og de fremførte forhold rejser naturligt det spørgsmål, om ikke hensynet til befolkningens billige medicinforbrug gør det ønskeligt virkelig at liberalisere den industrielle medicinproduktion som en modvægt mod apotekermonopolet, hvis mulighed for overpris enhver, der har lidt indsigt i medicin-taksten, kan se udnyttes ganske betydeligt og med statens billiggelse, fordi overprisen inddrages i statens apotekerfond, hvilket apotekerfondens årlige tilvækst på 6—8 mill. kr. er det håndgribelige udtryk for.

Jeg vil gerne nævne, at Den almindelige danske Lægeforening i 1952 — det står i „Ugeskrift for Læger“, nr. 42, sp. 1508 — udtaler sig — jeg beder om tilladelse til et kort citat —

„principielt for en frit konkurrerende, hjemlig og udenlandsk medicinindustri i forbindelse med apotekernes egen virksomhed, da en sådan ordning hidtil har været til fordel for såvel patienter som praktiserende læger. Lægeforeningen udtalte de største betænkeligheder overfor forholdsregler, der tilsigter en indsnævrende regulering af medicinalindustriens vilkår, hvorved der klart blev taget afstand fra den nu som lovforslag fremsatte tidsbegrænsning af specialitetsanerkendelser.“

Det lægekyndige medlem af apotekerkommissionen, professor i medicin Erik Warburg, som er en fremragende hjerne og en stjerne indenfor den danske lægeverden, stod ved det møde, der blev afholdt i Medicinsk Selskab, såvidt jeg husker i februar måned, ganske isoleret overfor en fuldstændig kompakt lægestand, og såvidt jeg erindrer, blev det sagt til ham, at hvis apotekerkommissionens betænkning var blevet indsendt som doktordisputats til ham, så ville han have været den første til at kassere den.

Det er min anskuelse, at det er nødvendigt at gå til undersøgelse af apotekernes medicintakst. Den må gøres ærlig. Det kræver en grundlæggende driftsøkonomisk redegørelse, men den kan gennemføres, og det kræver i hvert fald meget lidt arbejde at gøre den ærligere; det er gjort i Sverige.

En ordning af hele takstspørgsmålet mangler i lovforslaget, og folketinget får ingen indflydelse på dette punkt, som er et afgørende punkt for forholdet mellem apotekernes og fabrikkernes medicinpriser; det bliver lagt over i administrationen udenfor folketingets rækkevidde.

Sygekasserne er med til at finansiere apotekerproduktionen gennem deres tilskud til den fabriksfremstillede medicin.

Der er en lang række andre detaljer i forslaget, som jeg bliver nødt til at forbigå, men jeg vil sige dette, som også det ærede medlem hr. Aksel Møller sagde, at et så vigtigt spørgsmål som hele vitaminspørgsmålet heller ikke er afgjort, og det får folketinget heller ingen indflydelse på. Altså de to mest aktuelle apotekerspørgsmål, varemængden og fordyrelsen af de værdifulde, men kostbare nye præparater, får folketinget ingen indflydelse på, og skulle det ikke give anledning til, at man anser dette lovforslag for mangelfuldt? Det er i realiteten et anstødeligt punkt, at disse undersøgelser ikke er blevet foretaget. Spørgsmålet om investering i 350 apoteker i stedet for i nogle få medicinalfabrikker bør også undersøges.

Jeg skal tilsidst resumere, hvad jeg vil anbefale udvalget og den højtærede minister at gøre. Hele det store område af lovforslaget, der er enighed om, alle de paragraffer, der kodificerer og legaliserer gældende praksis, bør gennemføres, men foreløbig bør man løfte kapitlerne XII og XIII ud af lovforslaget og indsætte sådanne bestemmelser, at den gældende ordning midlertidigt føres videre, indtil de manglende undersøgelser er foretaget. Jeg henstiller til den højtærede minister, at der nedsættes en ny kommission til undersøgelse af medicintaksterne, og at bestemmelserne herom eventuelt udformes i en særlig lov. Endelig henstiller jeg, at udvalget skaffer oplysninger om de svenske erfaringer med hensyn til centralapoteker og udleveringsapoteker. Disse erfaringer er, såvidt jeg er underrettet, ikke særlig gode, men hvadenten de er gode eller dårlige, vil de have interesse for det høje ting.

Med disse bemærkninger skal jeg slutte.

**Niels Eriksen:** Det foreliggende lovforslag berører i høj grad problemer vedrørende den kollektive bekæmpelse af sygdomme

[Niels Eriksen.]

indenfor husdyrholdet. Ifølge lovforslagets § 34 kan indenrigs- og boligministeren efter forhandling med ministeren for handel, industri og søfart bestemme, hvilke lægemidler det skal være apotekerne forbeholdt helt eller delvis at udbyde, forhandle eller udlevere. Deriblandt er alle de nye lægemidler. Disse, foreløbig i særlig grad penicillin, har vist sig meget effektive til bekæmpelse af en sygdom, som forårsager landbruget et årligt tab i mælkeproduktionen på 10—15—20 pct. Jeg tænker på den smitsomme yverbetændelse, mastitis. På Samsø og Fyn har man forsøgt en mejerikredssvis bekæmpelse af denne sygdom. Forsøgene, til hvilke penicillinet er stillet gratis til rådighed fra medicinalfabrikkerne, er faldet overordentlig heldigt ud, så heldigt, at resultaterne absolut opfordrer til at gå i gang med en bekæmpelse af sygdommen med dette middel, også fordi man derigenem kan få de uheldige midlertidige virkninger, penicillinbehandlingen har ved tilfældigt brug, kontrolleret. Penicillinet er efterhånden, takket være konkurrencen indenfor medicinalindustrien, faldet stærkt i pris, men jeg finder det ganske urimeligt, at apotekeravancen på de ekstraordinære — jeg vil gerne lægge vægt på ordet ekstraordinære — kvanta, der her er tale om, og som formodentlig bliver leveret direkte fra fabrik til dyrlægen eller mejeriet, skal kunne fordyre penicillinet med ca. 50 pct. og derved vanskeliggøre, at bekæmpelsen kommer i gang, fordi den enkelte landmand finder det for dyrt at være med. Det ville dreje sig om kolossale kvanta, hvis vi virkelig skulle have dette arbejde i gang over hele landet.

De foreløbige undersøgelser viser, at ca.  $\frac{2}{3}$  af samtlige danske besætninger er angrebet. Jeg har ikke noget imod, at apotekerne får en passende indtjeningsmulighed her, men vi må ikke lave en lovgivning, der forhindrer et stort og nyttigt forbrug af visse præparater. Det er i det hele taget min opfattelse, at mange af de nye lægemidler, bl. a. ACTH, har en overordentlig god virkning overfor mange af de husdyrsygdomme, vi tidligere har stået hjælpeløse overfor. Derfor vil det være nationaløkonomisk uforsvarligt, hvis vi gør vejen fra producent til forbruger for lang og for

dyr. Dyrlægerne er uddannede farmaceuter og skulle kunne garantere den rigtige anvendelse af præparaterne. Jeg studsede over et tal, som min dyrlæge gav mig i formiddag. Han sagde, at han rekvirerede medicin for 18 000 kr. sidste år, men deraf havde apotekere kun rørt for 1 300 kr. sammen; for resten af beløbet var der købt patentmedicin, der var kommet færdig fra fabrik.

Jeg mener, at vi her rører ved noget, som har overordentlig stor betydning for landbruget og dermed for vor økonomi, og jeg håber, at udvalget vil vise forståelse for disse synspunkter, så dansk landbrug kan få den størst mulige nytte af de nye præparater, som er så overordentlig værdifulde for os.

**Kirsten Gloerfelt-Tarp:** Hovedformålet med det foreliggende lovforslag skulle være at sikre befolkningen kvalitativt værdifulde lægemidler til den billigste pris. I den henseende kommer lovforslaget ind på at øge konkurrencen mellem producenterne. Jeg for min del er absolut tilhænger af, at der indenfor produktionen kommer den størst mulige konkurrence mellem på den ene side den medicinalvarefabrik, som har beskyttelse, og på den anden side andre medicinalvarefabrikker, kontrollerede laboratorier og apoteker.

Men der er et spørgsmål, som lovforslaget går udenom. Det har været berørt her og har stor betydning for billiggørelsen af medicinalvarer, og det er spørgsmålet om forhandleravancen. Det forekommer mig, at det ikke er rimeligt, at folketinget vedtager et lovforslag, der lader dette punkt ligge helt åbent, ligge helt i administrationens hænder, uden at der er givet bestemte retningslinier. Der er kun bestemmelsen i § 30, hvorefter priserne til forbrugerne fastsættes i en takst ved kongelig resolution. Jeg vil gerne have til overvejelse i det folketingsudvalg, som bliver nedsat, om ikke det i hvert fald var rimeligt, at der blev nedsat en stående kommission til at beskæftige sig med de takster, en kommission, hvori også forbrugerne, sygekasserne m. m. havde repræsentanter. Jeg tror, at forbrugerne ville føle sig mere trygge derved.

Men der er et særligt område, som falder ind under loven, og som jeg tror har befolkningens store interesse, og det har fået

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

mig til at tage ordet her i dag. Det er spørgsmålet om at få billige vitaminer. Nu har vi i årevis hørt af sundhedsmyndigheder og andre, at det er så vigtigt med forebyggelse af sygdomme, og vitaminer er i loven henført under lægemidler. Men den udvikling, som har fundet sted i de senere år, stærkt underbygget fra sundhedsautoriteterne, har medført, at vitaminer ikke betragtes som lægemiddel, men er ved at blive et næringsmiddel, en supplerer til den daglige kost. Det er som hovedregel ikke et middel, der skal kurere syge mennesker, men et middel, som skal holde mennesker raske, og det er vel endnu mere betydningsfuldt. Jeg er en af dem, der tror på vitaminer, og jeg har i en halv snes år spist, jeg ved ikke hvor mange, men jeg er virkelig rædselsslagen over, hvor dyre de er. De er så dyre, at jeg sommetider siger til mig selv: du må vente med at købe dem til efter den første. Jeg er klar over, at de er dyrere at købe i små portioner end i store, og den dårligst stillede del af befolkningen må købe dem i mindre portioner, hvorfor det er klart, at vitaminerne ikke får den udbredelse, som man ønsker, og som man iøvrigt gør propaganda for. Selv til skolebespisningen giver man et supplement af vitaminer. Man prøver at opdrage den kommende slægt til at spise dem, men når de som voksne selv skal betale dem, undgår de at købe dem, fordi de er så dyre og der er andet, som de skal bruge deres penge til.

Jeg er klar over, at der er afgivet en betænkning fra en vitaminkommission, men hvad der står i den betænkning, har jeg ikke noget som helst begreb om. Jeg har derfor kun kunnet studere mine egne medicinflasker hjemme og bruge min egen forstand, og jeg kan ikke forstå, hvorfor materialhandlerne ikke kan få lov at sælge vitaminer. Det er et spørgsmål om holdbarhed, hvorfor der må være en vis kontrol med lageret og med salget, men hvis man datostemplede de vitaminpræparater, som sælges hos materialister, ville man spare megen kontrol fra det offentliges side. På de præparater, jeg har købt på apotekerne, står der nogle mærkelige tegn, som ikke siger mig noget, men som vil sige dem, der kommer og skal kontrolere apotekerne, noget, således at man kan finde ud af, hvor gamle

de er. Hvis man indførte datostempling i materialhandlerne, ville jeg tro, at der kunne spares en del kontrol.

Jeg har ønsket at bringe dette spørgsmål frem, fordi jeg ikke synes, det er et spørgsmål, folketinget udelukkende kan overlade til administrationen. Den socialdemokratiske ordfører udtalte, at han havde fuld tillid til, at de to ministre, indenrigs- og boligministeren og handelsministeren, ville varetage forbrugernes interesser, når de skulle træffe bestemmelse om, hvilke varer apotekerne alene måtte handle med, og det er selvfølgelig meget godt; men jeg ville være mere tryk ved, at der også her var et udvalg, hvori der var forbrugerrepræsentanter, som var med til at se på sådanne spørgsmål.

Jeg skal slutte med at anmode folketingsudvalget om at tage dette spørgsmål op og det under den synsvinkel, at det er meget vigtigt og betydningsfuldt, at de præparater, som er af betydning for at holde befolkningen rask, sælges så billigt som overhovedet muligt.

**Poul Claussen:** Jeg vil gerne begynde med at gøre nogle bemærkninger til de ærede medlemmer, der før har haft ordet i denne sag.

Det er naturligvis ikke rigtigt, når det ærede medlem hr. Mørk påstår, at apotekerne ikke betaler afgift af frie handelsvarer. Jeg ved godt — og det sagde det ærede medlem også — at der er en vis kvote på 150 000 kr., der er fri, men det ærede medlem havde kort forinden sagt, at det var i høj grad tilrådeligt, hvis apotekerne, når de ville klare deres afgift, gik over til en rationaliseret drift, og en sådan rationaliseret drift skulle jo gerne give sig udtryk i en forøget omsætning, og hvis man i forvejen er oppe over dette beløb, 150 000 kr., betaler man afgift af enhver omsætningsforøgelse, altså også den, der følger af rationaliseringen. Derfor er det rigtigt, at apotekerne i konkurrencen udadtil er ugunstigt stillet, fordi de er belastet med en omsætningsafgift for frie handelsvarer, som de frie handlende ikke er belastet med.

Jeg var glad ved at høre, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard i dag var inde på tanken om, at der manglede noget i kommissionens arbejde. Naturligvis sagde



## [Poul Claussen.]

det ærede medlem det ikke på den måde, men det ærede medlem gjorde opmærksom på, at spørgsmålet om de gamle farmaceuter var et påtrængende spørgsmål. Nu er det måske, fordi jeg ved forrige behandling af et tilsvarende lovforslag havde den ære at tale før det ærede medlem og fik lejlighed til at komme ind på det før det ærede medlem, at han har taget revance i dag. Jeg takker ham for tilslutningen til de tanker, jeg dengang gav udtryk for. Jeg vil dog gerne i den forbindelse sige, at når spørgsmålet har været drøftet i kommissionen og det er af en sådan betydning, som det ærede medlem i dag tillægger det, synes jeg, det er mærkeligt, at det ikke med een linie er omtalt i kommissionsbetænkningen, at spørgsmålet i det hele taget har været drøftet.

Hvis jeg skulle sige alt, hvad jeg kunne ønske at sige til det ærede medlem hr. Viggo Starcke, tror jeg, at jeg blev uvenner med den højtærede formand, for så ville det vist tage mere tid, end jeg har lov at bruge. Jeg skal derfor fatte mig i korthed og sige, at det var en gevaldig salve, det ærede medlem havde læst sig til i Gud ved hvor mange forskellige tidsskrifter. Det ærede medlem har været så uheldig at få fat i alle de kolleger og andre, der er apotekerhadere; det tror jeg i og for sig ikke det ærede medlem selv er. Jeg er klar over, at det ærede medlem engang imellem søger apotekerne, det fremgår alene deraf, at han gjorde opmærksom på, at der fandtes opreklamerede håreliksirer i apotekernes glasmontrer. Jeg ved ikke, om det er den forretning, det ærede medlem har at gøre med apotekerne; i så fald kunne jeg tænke mig, at beklagelsen over, at disse håreliksirer ikke havde været virksomme nok, var berettiget.

Som sagt, skulle jeg gå i alle detaljer overfor det ærede medlem, ville det tage altfor megen tid; men det ærede medlem bruger et uheldigt udtryk: man kan angribe medicinalfabrikkerne. Hvem er det, der angriber medicinalfabrikkerne? Er der nogen, der har angrebet medicinalfabrikkerne i det hele taget? Hvem? Det ærede medlem hr. Mørk? Åh, hvis det er et angreb, ved jeg ikke, hvad jeg skal kalde det ærede medlems omtale af apotekerne. Nej, der er ingen, der angriber medicinalfabrikkerne. (Viggo Starcke: Jeg har ikke

angrebet!). Og forbavnelsen over, at fabrikkerens varer sælges af deres konkurrenter, apotekerne. Det kan godt være, det virker forbavsende på det ærede medlem hr. Viggo Starcke, men inden nogen dansk medicinalfabrik gik ind i nogen som helst fabrikation, måtte man da være klar over, at varerne skulle sælges gennem apotekerne. Af hvem ellers? Derfor er der ikke grund til at være forbavset over, at de sælges af konkurrenten.

Jeg tror også, det ærede medlem talte noget om den voldsomt gode indsats af det danske penicillin...

**Første næstformand (Arnth Jensen):** Jeg minder det ærede medlem om, at det ikke er tilladt at tale direkte til medlemmerne.

**Poul Claussen:** Jeg beder den højtærede formand undskylde mig. Jeg mener, det ærede medlem talte om det danske penicillin og nævnte det som et pragtfuldt eksempel på en indsats fra dansk side. Jeg skal absolut ikke forklejne det. Det kom frem på et tidspunkt, sagde det ærede medlem, da det udenlandske kostede så og så meget og det danske så og så lidt. Det ærede medlem glemmer imidlertid, at i en lang periode var der indførselsforbud for udenlandsk penicillin, netop fordi det var billigere end det, man på det tidspunkt kunne fremstille herhjemme. Jeg siger ikke noget til, at det var billigere; teknisk var man i udlandet længere fremme; men det har vi fuldtud vundet ind igen. Det er altsammen all right; men som eksempel egner det sig meget dårligt, fordi det danske penicillin blev støttet ved indførselsforbud mod udenlandsk penicillin i en ikke kort årrække, hvor det danske samfund betalte overpriser til den hjemlige fabrik for at støtte den hjemlige produktion.

Til det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp vil jeg gerne sige en ting med hensyn til vitaminerne. Må jeg ikke anbefale det ærede medlem at købe disse vitaminer hos grønthandlerne; der er de ganske givet billigst. Det ærede medlem kunne ved en henvendelse til statens husholdningsråd få at vide, hvor man i virkeligheden bør købe sine, om jeg så må sige, beskyttende vitaminer. Det er dem, der er i kosttilskuddet, og dem køber man hos

[Poul Claussen.]

grønthandlerne og ikke hos apotekerne. Det er den klassiske måde at skaffe sig vitaminer på, vistnok også den bedste, og statens husholdningsråd må kunne give nogle gode råd i den retning. Med hensyn til kontrol ved datostempling af pakningerne med vitaminpræparater vil jeg sans rancune gøre den bemærkning, at det nytter ikke noget at datostemple pakningen, hvis der ikke har været noget i den i det øjeblik, man stemplede datoen på den.

Der er faldet mange flere bemærkninger, men det er uoverkommeligt at omtale dem alle. Jeg vil dog gerne til den højtærede minister sige et par ord; det ville være meget apropos i denne sag også. Jeg skal gøre det kort, og det vil væsentligt dreje sig om de økonomiske forhold.

Jeg vil gerne om den afgiftsform, der indeholdes i forslaget, sige til den højtærede minister, at jeg ikke er spor imponeret af ministerens tal; de sagde nemlig ikke noget som helst, og de sagde navnlig ikke noget som helst i den retning, ministeren troede. Man kan godt opdele apotekerne i grupper og beregne deres afgift efter det ene og det andet forslag og få grupper, der er omtrent lige store, men alligevel vil man være udsat for, at der er meget store svingninger, fordi mange apoteker kan have bevæget sig op og mange ned i grupperne, og at tallene er nogenlunde ens, siger intet som helst om, at en bestemt afgift ikke har givet meget store udsving i forhold til den forudgående. Så meget om de tal.

Om selve afgiftssystemet vil jeg sige, at det har allerede været erkendt gennem mange år, at det, man kalder monopolet, som imidlertid er en koncessionsordning, der gav apotekerne et fast marked og altså også en fast eller rettere en vis indtægt, måtte bevirke, at man pålagde de samme apotekere en afgift. Det er noget, man i 60—70 år har været klar over; afgiften har bare haft forskellig form. Oprindeligt gik man ganske enfoldigt ud fra den tanke, at for at betale en afgift var det nødvendigt, at man havde haft en vis indtægt. Det er man gået helt bort fra. Den højtærede ministers forslag, der lægger hovedvægten på omsætningsafgiften, går i så høj grad væk herfra, at jeg ikke synes, det er helt forsvarligt. Senere fik man en todelt af-

giftsform, hvorved man prøvede på nogenlunde retfærdig vis at dele afgiften i en omsætningsafgift og en afgift af nettoudbyttet, hver svarende til ca. 50 pct. af det provenu, man tilsigtede. Nu har man foreslået en tredelt afgiftsform, hvorefter omsætningsafgiften tæller på to fronter. Det, der oprindeligt var en nettooverskudsafgift, kalder man nu en nettoafgift, og det vil jeg indrømme er en meget berettiget betegnelse, for den har ikke noget med overskud at gøre.

Om det hele vil jeg gerne sige, at det syn, der dikterer et sådant forslag, hviler på den forkerte forudsætning, at omsætningen er et mål for en standardindtjeningsmulighed — et grundforkert dogme, som apotekerkommissionen har fastslået eller mener at have fastslået. Omsætningstallet alene som udtryk for en standardindtjeningsmulighed er en fiktion, og man kan derfor ikke udnytte det på den måde, som kommissionsforslaget foreslår. Jeg vil derfor meget håbe, at man må kunne forhandle sig til visse ændringer på det område.

Hvad den førnævnte såkaldte nettoafgift angår, er det en meget mærkelig og meget kunstfærdig beregning, man foretager. Man bruger altså ikke dette overskud, som det er, men dertil lægger man udgifterne til husleje og vedligeholdelse i henhold til de deklamationer, der er indsendt, og eventuelt driftstilskud efter § 49. Derefter trækker man grundafgift og omsætningsafgift fra og kommer så til et tal, hvoraf man altså beregner en afgift, som man af en eller anden grund kalder nettoafgift; jeg ved ikke, hvad det er netto af, det er ikke nemt at begribe. Det er en mærkelig beregning; og den er oven i købet vanskelig. Det er et meget stort arbejde for dem, der skal regne det ud, navnlig da disse udgifter, der skal reguleres med husleje og vedligeholdelse, ikke kan fastsættes, før man har fået samtlige deklamationer ind fra samtlige apoteker i Danmark og regnet gennemsnittet ud. Den beregning er så indviklet, at det forekommer mig, at det ville være meget opportunt at fritage apotekerfondens beregnere for den, så meget mere som allerede den nugældende beregning af afgiftsordningen viser, at apotekerfondens regnekunst ikke ligefrem er førsteklases. Jeg kan for mit eget vedkommende nævne

## [Poul Clausen.]

i denne forbindelse, at i 4 år, hvori jeg betalte afgift efter de nugældende regler, har apotekerfonden beregnet min afgift forkert i de 3 år; den har indrømmet det selv. Første gang havde man snydt sig selv og var meget venlig og taknemlig for oplysningen. Anden gang havde de snydt mig og var ikke slet så glade ved at få oplysningen. Tredie gang var det blevet vane; da var det også mig, der var blevet snydt, men vi ordnede det i mindelighed. At sætte apotekerfondens regnemestre på en større opgave end i øjeblikket vil jeg derfor være meget, meget betænkelig ved.

Også med hensyn til tilskudsordningen for de små apoteker vil jeg konstatere, at det er en meget villkårlig effekt af den foreslåede ordning. Jeg tror ærlig talt også, den trænger til at blive set efter. Man er gået bort fra at give tilskud efter indtægten og har knæsæt omsætningen som et mål herfor, hvilket også her er forkert.

Jeg har af de tal, der foreligger for mig med hensyn til omsætning og tilskud for 1952 kunnet drage adskillige eksempler frem på de foreslåede reglers villkårlige effekt. Jeg tager to apoteker af nøjagtig samme størrelse, med en omsætning på 135 000 kr. hver, små beskedne apoteker med driftstilskud. Det ene apotek deklarerer efter den gamle ordning en indtægt på 11 340 kr.; det andet 13 040 kr.; meget pæne små indtægter ved den omsætning på 135 000 kr., som de begge har. Men efter den højtærede ministers forslag skal den ene apoteker ikke længere have en indtægt på 11 000 kr., men skal ned på 7 000 kr., og den anden skal ikke længere nøjes med 13 000 kr., men skal op på 15 000 kr. Hvad der er årsagen til denne forskelsbehandling, skal jeg ikke kunne sige, men det er altså ifølge den udviklede beregningsmetode, som i virkeligheden ikke kan holde.

Jeg skal iøvrigt gøre pinen kort; vi er jo langt fremme. Jeg udtaler håbet om, at den højtærede minister vil være villig til at forhandle også om detailspørgsmål i udvalget, så vi kan komme frem til den løsning, som rummer den største retfærdighed. Jeg er tilbøjelig til at tro, at kommissionens flertal har søgt en sådan løsning, men jeg er bange for, at de er kommet ud i det modsatte, så vi i stedet for at opnå den højeste retfærdig-

hed kommer til en løsning, der giver det modsatte resultat; men jeg håber som sagt på forhandling med den højtærede minister.

Til sidst vil jeg gerne gøre en bemærkning angående § 8, stk. 2, og § 9, stk. 2. Af disse bestemmelser får man i nogen grad det indtryk, at lovforslaget er kommet til verden i en fart, for der står i § 8, stk. 2:

„Apotekerbevilling må ikke gives nogen, der er fyldt 51 år, efter den 1. januar 1955 50 år, medmindre vedkommende tidligere har haft sådan bevilling.“

Da loven er tænkt at skulle træde i kraft den 1. januar 1955, forekommer det mig at være overflødigt at lovgive for 1954. Også i § 9, stk. 2, lovgives der for 1954.

Nu vil formanden ikke tilstå mig mere taletid, kan jeg forstå, så jeg skal slutte med at tilsige min medvirken under udvalgsarbejdet.

**Hanne Budtz:** Jeg vil gerne have lov til at gøre nogle ganske få bemærkninger om det afsnit, der hedder pensioner og understøttelser; jeg bemærker, at de er udtryk for mine egne tanker, ikke for min parti-gruppens.

Når man læser dette afsnit, falder det i øjnene, at der tales om pensioner for apotekeres enker og børn, men der findes som bekendt også kvindelige apotekere og andre kvindelige farmaceuter her i landet. Hvad med deres børn og deres enkemænd? Man siger så ofte, at der findes ligeret for mænd og kvinder i lovgivningen, og derfor synes jeg, det ville være beklageligt, om der i en så betydningsfuld lov ganske ses bort fra ligeretten. Indenfor dette fag er det nemlig så lykkeligt og naturligt, kan man sige, at der gives lige løn ikke blot til mænd og kvinder, men også til forsørgere og ikke-forsørgere, og nu skal dette princip altså brydes, når man når til pensionsstadiet; ifølge lovforslaget er det jo sådan, at kun mandlige farmaceuters efterladte, altså deres enker og børn, skal have pension, medens de kvindelige farmaceuters efterladte ikke skal have noget.

Ligelønsprincippet fraviges også ved egenpension. Medens mænd og kvinder får lige løn i den tid, de arbejder indenfor faget, er det sådan, når de kommer til pensionsalderen, at de får pension, eftersom de er forsørgere eller ikke-forsørgere.

[Hanne Budtz.]

Jeg er vel vidende om, at det bidrag, der ydes til pensionen, langtfra dækker pensionerne; men jeg synes alligevel, de mandlige farmaceuter får den større løn for deres arbejde, som det er at vide, at de har en vis trykthed for deres efterladte. Jeg kan ikke se nogen grund til, at det samme ikke skulle være tilfældet for kvindernes vedkommende. Jeg synes, det er meget vigtigt, nu da vi får denne lov, at komme bort fra tjenestemandslovens højst ejendommelige forsørgerbegreb og bort fra forsørgerprincippet i det hele taget. Det er jo et princip, der mig bekendt også af tjenestemandorganisationerne betragtes som et uheldigt princip i lovgivningen. Jeg vil derfor blot udtale håbet om, at man i udvalget vil tage disse mine personlige betragtninger under overvejelse og komme til det resultat, at ligestillingen bør gennemføres også efter pensionsalderens indtræden, således at mænd og kvinder får den samme pension, og således at både mandlige og kvindelige farmaceuter, både enker, enkemænd og børn, får pension.

**Indenrigs- og boligministeren (Kjærbo):**

Jeg vil gerne takke de ærede ordførere, selv om jeg må tilstå, at nogle af dem har taget stærke reservationer overfor det foreliggende lovforslag. Men på den anden side er der tilsagt, forstår jeg, god vilje til i det kommende udvalg at medvirke ved forhandlinger, som skulle kunne føre til et resultat.

Øvrigt vil jeg gerne sige, at jeg er ikke blevet overrasket over karakteren af den diskussion, der er ført; det var jeg jo forberedt på. Jeg er ganske klar over, at hele dette område rummer så vidt forskellige og så modstridende interesser, at det ville være unaturligt, havde jeg nær sagt, om de ikke kom til at brydes under forhandlingerne her i det høje ting.

Jeg vil gerne sige, at jeg er ikke kommet sovende til det forslag, som jeg har tilladt mig at fremsætte for det høje ting. Jeg har forsøgt på efter bedste evne at sætte mig ind i alle herhenhørende forhold, både ved,

selvfølgelig, at studere betænkningen og også ved at studere den debat, der har været ført tidligere, og jeg er kommet til det resultat, at når der i en kommission, sammensat af fremragende sagkyndige, som man må anse de pågældende for at være, er dannet et flertal, som vi nok kan anslå til at udgøre 13 medlemmer af 15, må der formentlig være noget hold i den betænkning, som vi fremlægger.

Jeg skal vogte mig for i altfor høj grad at komme ind på at uddybe de modsætninger, som kom til orde her i dag. Det ville være forkert for mig, fordi det nemt kunne bidrage til at vanskeliggøre det for mig i folketingsudvalget at medvirke til et resultat, men nogle enkelte bemærkninger finder jeg anledning til at gøre.

Det er rigtigt, som det ærede medlem hr. Mørk fremhævede, at Arbejdernes Erhvervsråd og sygekasserne har krævet videregående forslag; men jeg er tilfreds med, at det ærede medlem dog erkendte, at dette forslag betød et fremskridt i den retning, som de to nævnte organisationer havde ønsket.

Med hensyn til spørgsmålet om vitaminerne, som det ærede medlem hr. Aksel Møller nævnte, et spørgsmål, som også har været fremdraget af andre deltagere i diskussionen, vil jeg gerne sige, at forholdet er jo dette, at for et par år siden begyndte materialisterne og enkelte købmænd, som et led i deres almindelige bestræbelser for at bevæge sig ind på eller i hvert fald komme så tæt ind på apotekerens område som muligt, at forhandle forskellige vitaminpræparater. Det gav anledning til diskussion om, hvorvidt tabletter var forbeholdt apotekerne eller var en frihandelsvare. I overensstemmelse med sundhedsstyrelsens indstilling udtalte indenrigsministeriet i skrivelse af 3. november 1952, at salg af vitaminpræparater, der fremstilles og sælges i terapeutisk virksomme doser som piller, kapsler, tabletter og lignende, er apotekerne forbeholdt, idet sådanne præparater måtte siges at falde ind under begrebet

### [Indenrigs- og helligministeren.]

lægemidler, således som dette begreb er defineret i vareordningen. Men da hverken materialister eller købmænd ville bøje sig for denne afgørelse, anlagde sundhedsstyrelsen sag mod materialisternes formand, hr. Jørgen A. Petersen, for overtrædelse af apotekerloven. Ved Københavns Byrets dom af 22. maj 1953 blev han frifundet, idet retten lagde afgørende vægt på, at præparaterne var falbudt som kosttilskud. Dommen blev appelleret, og sagen ventes behandlet af landsretten i begyndelsen af næste år.

Sideløbende hermed nedsatte indenrigsministeriet den 20. september 1952 en kommission med professor Knud Ove Møller som formand til revision af hele vareordningen under hensyn til den siden 1929 skete udvikling på lægemiddelområdet, og man anmodede i januar måned 1953 kommissionen om at afgive en forlods indstilling om, i hvilket omfang det bør være apotekerne forbeholdt at forhandle vitaminpræparater.

I august i år meddelte kommissionen, at man ikke kunne blive enig om en fælles indstilling om dette spørgsmål, og man fremsendte en række indstillinger. Et flertal på 8 medlemmer foreslog, med lidt varieret motivering, at vitaminpræparater fortsat måtte forbeholdes apotekerne, medens 3 mindretal, der tilsammen udgjorde 5 medlemmer, i lidt forskellig udformning foreslog, at vitaminpræparater, der egner sig til at anvendes som tilskud til kosten, tilledes solgt i frihandelen, således at indholdet af disse vitaminpræparater bliver underkastet en nærmere foreslået kontrol.

Sundhedsstyrelsen har i en erklæring af november om disse forslag erklæret at måtte tiltræde flertallets indstilling, og at den af mindretallene foreslåede kontrol, hvis man iøvrigt skulle følge mindretallene, måtte anses for ganske utilfredsstillende. Sundhedsstyrelsen er iøvrigt af den opfattelse, at det er uheldigt, at spørgsmålet om vitaminpræparater trækkes ud til særskilt behandling, idet spørgsmålet om, hvilke præparater der skal være apotekerne forbeholdt, bør afgøres under eet, når man har den samlede indstilling fra kommissionen.

Med hensyn til det økonomiske er det vanskeligt at tage stilling. Ganske vist kan

materialisterne i dette øjeblik sælge vitaminpræparater noget billigere end apotekerne, idet denne prisbillighed dog nok skyldes den aktuelle konkurrence, der gør, at man sætter prisen særlig lavt, og dersom man får indført en særlig kontrolordning, vil det også påvirke præparaternes pris i opadgående retning. Men yderligere må det erindres, at hvis man i for høj grad fratager apotekerne salget af de præparater, som giver dem en ikke uvæsentlig del af deres omsætning, vil apotekernes fremstilling af andre og mere specielle lægemidler blive dyrere, dersom apotekervæsenet skal opretholdes. Der kan være god grund til at sørge for, at apotekerne får forbeholdt så store varegrupper, at de kan få en vis del af deres fortjeneste på de mindre nødvendige varer, således at prisen på den virkelige nødvendige medicin ikke bliver altfor høj. Men hele spørgsmålet kan efter min mening først underkastes en samlet bedømmelse, når kommissionens forslag til en ny vareordning foreligger og man nogenlunde kan skønne over, hvilke forrykkelser det vil betyde for apotekernes økonomi.

Jeg mener derfor, at det vil være naturligt at følge sundhedsstyrelsen og udsætte spørgsmålet om afgørelse. Dertil kommer altså, at spørgsmålet om den nuværende retstilstand for tiden er til prøvelse for domstolene, og at det i hvert fald overfor offentligheden vil kunne virke ejendommeligt, hvis man kort tid før landsretsdommen overflødiggør hele sagen ved at lave et tillæg til anordningen af 1929, hvorved der udtrykkeligt tages stilling til spørgsmålet om disse vitaminpræparater. Jeg synes, at det alt i alt er velbegrundet at udsætte afgørelsen af spørgsmålet, i hvert fald indtil vi ser udfaldet af retssagen. Så langt vitaminpræparaterne.

Det ærede medlem hr. Marius Buhl mente, at min forgængers, det ærede medlem hr. Aksel Møllers, forslag var det bedste; det er jo en skønssag, hvad der er bedre, og hvad der er dårligere, men det ærede medlem indrømmede dog, at forslaget appellerer til sagkundskaben. Det har jeg i høj grad gjort ved at følge den sagkundskab, der var repræsenteret i kommissionen, og som repræsenterede et stort flertal.

Det ærede medlem mente, at mine oplysninger om afgifterne til apotekerfonden

[Indenrigs- og boligministeren.]

forsåvidt var ret talende eksempler, og fandt ikke, at mit forslag skulle betyde væsentlige ændringer med hensyn til apotekernes økonomi. Jeg skal senere vende tilbage til det ærede medlem hr. Poul Claussens bemærkninger i så henseende. Jeg er glad for, at det ærede medlem hr. Maris Buhl om forslaget sagde, at der var mange fortrinlige ting i det. Det gør dog altid godt at få en lille smule velvilje, når man ellers er udsat for en ret, jeg vil ikke sige hårdhændet, men fremtrædende kritik.

Min forgænger, det ærede medlem hr. Aksel Møller, siger, at det er det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards synspunkter, der præger mit forslag. Det synes jeg er urigtigt. Selvfølgelig har det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard i høj grad været med til at præge kommissionsbetænkningen, men det er flertallets synspunkter, som har medført, at jeg har fremsat dette forslag. Det ærede medlem hr. Aksel Møller spurgte, om der eksisterede forhandlingsmuligheder. Jeg vil antage, at det ærede medlem kender mig så meget, at han ved, at når jeg går med ind i forhandlingen, så er det for at medvirke til, hvis det er muligt, at nå et resultat. Men forhandlingsmulighederne beror jo ikke alene på det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard eller på mig; forhandlingsmulighederne må også afhænge af den anden part, og derfor vil jeg håbe — også i relation til den forholdsvist lemfældige kritik, som det ærede medlem hr. Aksel Møller gav mit forslag — at man fra den anden side kan vente forhandlingsvillighed, således at vi forhåbentlig kan komme til et resultat. Det ærede medlem hr. Aksel Møller mente, at en mere dybtgående undersøgelse af problemerne burde have fundet sted. Ja, jeg har bemærket, at et mindretal i kommissionen har fremsat et sådant ønske; men når kommissionen har siddet i 5 år og fremragende mænd har behandlet disse spørgsmål — og uden at forklejne andre skal jeg ikke nægte, at professor Warburgs arbejde i kommissionen har gjort et vist indtryk på mig — så forekommer det mig, at man må have foretaget de undersøgelser, som er anset for nødvendige for at kunne komme til et resultat.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller sagde,

at det var svært at se, hvorfor jeg havde foretaget forandringer. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at det ikke er mig, der har foretaget forandringer, det er mig, der har fulgt flertallet, det vil sige sagkundskaben i kommissionen. Det var det ærede medlem hr. Aksel Møller, der som indenrigs- og boligminister foretog forandringen og fraveg kommissionsflertallets indstilling, så den bemærkning må jeg tilbagevise.

Jeg ser nok, at man i øjeblikket er inde på en diskussion om autoritetstro, og der er nogle, der siger, at man bare skal nedbryde den. Jeg tror ikke, at vi herhjemme har så forfærdelig megen autoritetstro, men det, der er tilbage, tror jeg alligevel vi skal bevare, og jeg hører til den kategori mennesker, som tror, det er nyttigt, at vi dog har nogen autoritetstro.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller sagde vist videre, at det måtte opfattes som et dårligt kommissionsarbejde. Ja, det må kommissionen om at svare på, det bliver ikke min sag. Jeg er ikke i stand til, og jeg ved ikke, om min forgænger er det, i alle enkeltheder at bedømme det arbejde, der er udført. Det appellerer, som det ærede medlem hr. Marius Buhl sagde, til sagkundskaben, men vi har jo igen i dag set, hvorledes de sagkyndige er uenige.

Jeg takker det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard for hans fulde tilslutning til forslaget. Jeg har vist besvaret spørgsmålet om vitaminerne så langt, jeg er i stand dertil, det vil altså sige, at kommissionen på givne foranledning på forhånd, som jeg nævnte før, har fremsat en udtalelse om disse vitaminer, og jeg tror ikke, at vi i øjeblikket kan komme længere med det.

Jeg vil gerne sige til det ærede medlem fru Petra Petersen, at jeg er enig med det ærede medlem i, at det, det drejer sig om, er at fremskaffe den bedst mulige medicin til den billigst mulige pris, og det er muligt, at der i dette forslag ikke er nået fuldt det, man i så henseende kunne ønske, men jeg betragter det som et betydeligt skridt på vejen fremad.

Jeg glemte før at nævne et spørgsmål, som det ærede medlem hr. Mørk rejste, nemlig spørgsmålet om narkotika. Her skal jeg oplyse, at der blev nedsat en kommission i 1950 til at undersøge dette spørgsmål. Denne kommission har afgivet

## [Indenrigs- og boligministeren.]

en betænkning, som i øjeblikket er sendt til udtalelse i justitsministeriet og sundhedsstyrelsen, og sundhedsstyrelsen vil svare meget hurtigt, og derefter skulle udvalgets forslag kunne gennemføres. Iøvrigt har sundhedsstyrelsen administrativt skærpet reglerne for udleveringen af narkotika, og jeg vil gerne sige, at jeg følger med opmærksomhed dette spørgsmål, idet narkotika synes at være en svøbe for en betydelig del af befolkningen i øjeblikket.

Til det ærede medlem hr. Viggo Starcke har jeg egentlig ikke meget at sige. Det ærede medlem er meget alsidig og er i stand til at udrede et hvilket som helst problem, og her i dag måtte jeg forudsætte, at han i hvert tilfælde var inde på et område, hvor det ærede medlem er velbevandret. Det ærede medlem tog sig for i høj grad, hvad jeg ikke har noget imod, selvfølgelig, at forsvare medicinalfabrikkerne, og jeg fik nærmest indtryk af, at det ville være betydelig lettere for de herrer læger, om de fik fabriksmedicin, fremfor at de i hvert enkelt tilfælde skulle give recept på individuel medicin. Jeg kan ikke nære mig for i denne forbindelse med den højtærede formands tilladelse at citere, hvad professor Warburg i sin tid skrev i en kronik. Han siger:

„Det er af den største betydning for lægestandens standard, at den til staidighed beskæftiger sig med indholdet af den medicin, den foreskriver. Bliver der kun færdigpakkede standardpræparater, frygter jeg, at Voltaire kunne få ret, når han siger: En læge er en, der hælder medicin, som han kun ved lidt om, i et legeme, han ved endnu mindre om.“

Jeg skal ikke hermed iøvrigt sige noget til karakteristik af det ærede medlem hr. Viggo Starcke som læge. Han synes i hvert fald i høj grad at ønske, at fabriksmedicin må komme i højsædet, og det er muligt, det er oven i købet sandsynligt, at udviklingen går i den retning. Jeg som lægmand kan godt se, at der finder en udvikling sted dér, men jeg har også set ved min gennemgang af de mange forskellige papirer, jeg har dykket ned i, at apotekerne kommer ud for nogle ganske mærkværdige recepter på patentmedicin i et sådant omfang, at jeg må spørge, om det ikke havde været billigere

og bedre, om man havde lavet en individuel medicin i de givne tilfælde.

Det ærede medlem hr. Viggo Starcke fortalte, at professor Warburg ved et møde, forstod jeg, i dansk lægeforening stod fuldkommen isoleret. Ja, det ved jeg ikke. Den står stærkt, der står alene, og om professor Warburg i virkeligheden har følt sig så isoleret, ved jeg ikke, men jeg tilstår ganske ærligt — det kan være en fejl af mig — at jeg, som jeg sagde før, i høj grad har været påvirket af det arbejde, som professor Warburg har udført, og af de publikationer fra hans hånd, jeg har haft lejlighed til at gøre mig bekendt med.

Det ærede medlem hr. Viggo Starcke var inde på, at nu skulle der nedsættes en ny kommission til undersøgelse af apotekertaksterne; det var kap. XII og XIII, der skulle ud af loven. Det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp mente, at der skulle nedsættes en kommission, og det er vel ud fra den betragtning, at man ikke har ret megen tiltro til den ministerielle autoritet. Ja, jeg tror nu, vi skal vogte os en lille smule for at fortsætte med kommissions- og udvalgsbehandling. Lad os nu se, hvad der kommer ud af udvalgsbehandlingen her i det høje folketing, og lad os se, hvordan det virker, så kan man altid overveje nedsættelsen af en kommission eller et udvalg. Men det er karakteristisk, at der ikke er noget område, hvor uenigheden er mere udpræget, end når man kommer ind i de såkaldte sagkyndiges kredse. Så skal jeg ellers love for, at det bliver svært for lægmanden at forstå, hvad der er sagkundskab, og hvad der er det modsatte, og den diskussion, der har været her i dag, har jo tilfulde vist, at de sagkyndige er pibende uenige.

Til det ærede medlem hr. Niels Eriksen vil jeg gerne sige, at vi skal selvfølgelig være meget opmærksomme på de præparater, som landbruget har brug for i sin virksomhed. Det er et område, hvor vi allesammen må være meget interesseret i at medvirke til, at vi kan få det klaret bedst muligt. Jeg forstår også, at det er store doser, det her drejer sig om. Jeg kan i hvert fald tilsige det ærede medlem, at jeg skal være opmærksom herpå.

Jeg tror ikke, jeg behøver at sige noget til det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-

[Indenrigs- og boligministeren.]

Tarp. Jeg har vist givet oplysning, så langt det var muligt, med hensyn til vitaminerne, og med hensyn til forslaget om en stående kommission til kontrol med taksterne må jeg sige, som jeg sagde før: Mon ikke vi skal passe en lille smule på og undlade at nedsætte kommissioner for alt muligt? Det har ellers ofte været således, at man fra folketingets, fra den gamle rigsdags, side har kritiseret, når der blev nedsat kommissioner. Jeg indrømmer, at man har sommetider været mere velvillig, når kommissionen var en frugt af en diskussion eller debat i det høje ting, end når det var en minister, der nedsatte kommissionen.

Det ærede medlem hr. Poul Claussen, hvis autoritet og sagkundskab jeg er nødsaget til i høj grad at respektere, var ikke imponeret af mine tal. Jeg har heller ikke bedt om, at man skulle være imponeret af dem, jeg har bare i bedste mening fremført dem for at søge at påvise, at jeg ikke ønskede, at der skulle ske apotekerne altfor meget ondt. Forøvrigt vil jeg gerne spørge det ærede medlem hr. Poul Claussen, hvornår der kan fremføres tal, som accepteres med det samme af den part, som ikke synes, at tallene er tilstrækkelig gunstige for ham.

Det ærede medlem hr. Poul Claussen mente, at afgiftsbestemmelserne i loven var uforsvarlige. Mon det nu ikke er lidt for stærkt sagt? Og så var der noget med effekt, en vilkårlig effekt kaldte det ærede medlem hr. Poul Claussen det, og jeg skal også love for, at der kom effekt tilsidst, nemlig den lille lapsus i § 8 og § 9. Den skal vi selvfølgelig se at få rettet, men når man nu er i den grad inde i detaljerne, så erkender jeg, at så kan det selvfølgelig være, at de større problemer forflygtiges.

Det spørgsmål, det ærede medlem fru Hanne Budtz rejste, må vistnok ses i en større sammenhæng. Det er jo ikke et pensionsspørgsmål, der alene vedrører apotekerloven; det er et spørgsmål, der rækker langt videre, og jeg kan i hvert fald tænke mig, at det udvalg, der nu bliver nedsat, vil være meget betænkeligt ved at skulle gå ind i en forhandling om dette meget vidtrækkende spørgsmål.

Med disse bemærkninger skal jeg slutte og tilkendegive min beredvillighed til en

forhandling i det kommende udvalg i håb om, at vi i fællesskab må kunne nå et resultat, som selvfølgelig må blive et kompromis, men som forhåbentlig i det store og hele vil betyde, at det ønske, vi sikkert allesammen nærer om at fremskaffe den bedst mulige medicin til den billigste pris for den danske befolkning, opfyldes.

**Aksel Møller:** Det ærede medlem fru Hanne Budtz rørte med sin bemærkning om de kvindelige apotekeres pensionsstilling ved et problem, som også i anden forbindelse har været drøftet i offentligheden i den senere tid, et problem, som i høj grad må have det høje tings interesse. Jeg deler den opfattelse, som den højtærede minister fremsatte, da han erklærede, at denne sag om pensionsstillingen for de efterladte efter den kvindelige pensionsberettigede er en sag, som må løses på bred basis og med hensyntagen til alle de felter indenfor lovgivningen, hvor en sådan ulige stilling forekommer. Principielt forekommer det mig som sagt, at det ærede medlem har rørt ved et problem, som er af meget stor betydning.

Det, som den højtærede minister har gjort i dag, og det, som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard også gør i dag, er, at hver gang de skal sandsynliggøre, hvilket fantastisk udmærket forslag de har fremsat, tyer de om bagved det, som man enten kalder de gode uafhængige mænd i apotekerlovskommissionen, der med 13 af 15 sluttede sig til disse forslag, eller de taler om de meget sagkyndige mænd, der har arbejdet der, og som nu udgør et flertal for forslaget, og altså må den højeste visdom være koncentreret i dette forslag. Den højtærede minister påkalder oven i købet med meget mere appel til os, end han ellers plejer at anlægge i sine taler, nødvendigheden af, at vi nu viser autoritetstro; den skulle nødvendig, mener den højtærede minister, helt fortabe sig i samfundet, og her er der endelig en lejlighed til at holde på den.

Jeg må ærlig talt sige, at den argumentation for at følge forslaget, som den højtærede minister har fremført, er lidt svag. En kommission sammensættes da vel ikke ud fra det synspunkt, at hvis der optræder et flertal i kommissionen for et eller andet forslag eller en eller anden udtalelse, så har



[Aksel Møller.]

dette flertal ret. Man må dog huske, at kommissionens sammensætning ikke på noget punkt er en borgen for, at alle rimelige synspunkter er blevet iagttaget. Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, der jo kan denne kommissions sammensætning meget bedre end jeg, kan jo blot forklare, hvilket styrkeforhold der var i den mellem mænd, hvis udgangspunkt i livet var apotekererhvervet, og mænd, hvis udgangspunkt i livet var industrien. En større gruppe havde som erfaringsgrundlag apoteket, en lille gruppe, vistnok kun på een mand, havde som erfaringsgrundlag fabrikken. Selvom jeg erkender, at det utvivlsomt er en meget betydelig sagkundskab og absolut megen uafhængighed, der har været koncentreret om arbejdet i kommissionen, skal man da alligevel være varsom med, fordi de 4 slutter sig sammen mod den ene, så at konstatere, at nu er den højeste visdom, den, som oven i købet har krav på autoritetstro, når den optræder i denne ikklædning, kommet tilveje. Jeg tror ikke, det argument har nogen som helst interesse.

Hvis den højtærede minister ville følge den tankegang, havde han ikke nogen grund til, hvad vitaminkommissionen angår, at vente med at træffe en afgørelse. Han har fortalt os i dag — hvad også jeg erindrer, for det skete, umiddelbart før valgkampen begyndte — at der var kommet en kommissionsbetænkning om vitaminspørgsmålet, og i denne var der et flertal for at fastholde vitaminerne som apoteksvare. Hvis den højtærede minister har en tyrkertro på autoriteten, når den optræder som flertal i en kommission, så har den højtærede minister jo allerede nu alt det grundlag, han har behov, for at afgøre vitaminsagen. Man kan imidlertid ikke altid følge kommissionsflertallet. Der er mange andre ting, der må iagttages i en sådan forbindelse, og jeg skal såmænd villigt sige, at jeg ville have været i syv sind, hvis jeg skulle vælge mellem flertalsforlaget i den kommission, der har beskæftiget sig med vareanordningen og med vitaminerne som hastesag, og mindretalsforlaget. Når en stor ernæringsfysiolog er blevet mindretal og en stor farmaceut blevet flertal, så er det jo svært for den stakkels minister, som loven pålægger at træffe afgørelse om, hvilke varer der forbeholdes

apotekerne. Den højtærede minister må under hensyn til problemets vigtighed — som han forøvrigt selv skildrede, da han var inde på den økonomiske virkning for apotekerne af, at man træffer den ene eller den anden beslutning på dette område — forstå, at når han nu udsætter den afgørelse, til vareanordningen er blevet færdig engang — jeg ved ikke hvornår, men det sker forhåbentlig i dette decennium — kan han ikke samtidig vente, at vi skal acceptere apotekerkommissionens afgiftsforslag som den endelige afgørelse af denne sag, for ordningen må jo i høj grad bestemmes af og være afhængig af, hvilket handelsgrundlag man giver apotekerne. Når den højtærede minister nu er optaget af at udsætte afgørelsen om vitaminerne, forekommer det mig, at meget taler for at trække afgørelsen af apotekerafgifterne så meget i langdrag, at vi i alt fald får en fornemmelse af, hvilket erhvervsgrundlag der er levnet apotekerne.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard gjorde nogle bemærkninger, hvoraf jeg især bed mærke i, at han mente at kunne påstå, at eksporten af penicillin f. eks. foregår under fællesnavn, og at dette skulle være et argument for, at man udmærket vel kunne klare sig med fællesnavn. Jeg kan oplyse det ærede medlem om, at en af vore allerstørste eksportører af penicillin har udført 97,5 pct. af sin eksport af denne vare under særnavn. Jeg har forøvrigt haft den fornøjelse at vise det ærede medlem en stor annonce i udenrigsministeriets spansksprogede tidsskrift netop for en sådan vare og netop under særnavn. Det ærede medlem vil måske hævde, at det ikke er givet, at dette er et særnavn i lovens forstand. Jo, det er et særnavn netop i den forstand, at det er beskyttet ved optagelse i varemærkeregisteret, altså at det nyder statsbeskyttelse, og det ærede medlems hovedangstelse er jo den, at når et særnavn nyder statsbeskyttelse, risikerer man, at der dannes sig et monopol bag det.

Jeg er glad ved, at det er blevet sagt både af den højtærede minister og af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, at denne sag jo nu kan forhandles, og jeg har også fornemmelsen af, at der må være en mulighed for, at vi kan finde en form, hvorunder vi kan løse det problem, som her ligger foran os, og løse det på en sådan måde, at vi tager

[Aksel Møller.]

et billigt og rimeligt hensyn til de indvendinger, der er blevet gjort fra, må jeg sige, mindretalsside i denne sal.

**Mørk:** Jeg vil gerne takke ministeren for de positive udtalelser vedrørende narkotika-problemet.

Jeg skal ellers ikke forlænge diskussionen, idet jeg ligesom den højtærede minister mener, at problemerne egner sig bedst til udvalgsarbejde. Jeg skylder dog det ærede medlem hr. Aksel Møller og det ærede medlem fru Petra Petersen et svar; de var nemlig så venlige at omtale min tale i foråret. Må jeg herom sige, at jeg deler de synspunkter, som Arbejderbevægelsens Erhvervsråd har givet udtryk for angående apotekervæsenets og medicinalindustriens forhold her i landet; men politik er nu engang, som det er sagt så ofte før, det muligens kunst, og når mit parti og jeg kan se, at der kan opnås et flertal for en ordning, som vi mener er bedre end den, vi har i øjeblikket, er vi så realitetsbetonede — i modsætning i hvert fald til det ærede medlem fru Petra Petersen — at vi foretrækker dette fremskridt fremfor at stille et paradesforslag, som ikke kan gennemføres.

**Bertel Dahlgaard:** Det ærede medlem hr. Viggo Starcke fremtrådte i dag som apostel for dem, der mener, at den apoteksfremstillede medicin inden længe vil kunne undværes, så apotekerne efterhånden kun bliver ekspeditionskontorer — det ærede medlem ser i hvert fald i ånden dette som udviklingens endemål. Så overbeviser han dem, at det ikke rører ham, at en sådan udvikling ville udrydde „den dygtigste apotekerstand i verden“, som det ærede medlem benævnte den danske apotekerstand i dag. I og for sig undrede det mig ikke.

Det ærede medlem er jo, som han selv fremdrog det i dag, elev af professor Møller. (Viggo Starcke: Nej!). Nå, jeg forstod, at De havde arbejdet under ham. (Viggo Starcke: Jeg var hans forgænger som første assistent!). Derfor kan De godt have lært noget af ham. Professor Møller har jo altid på det område været den ensidige mand herhjemme, og det ærede medlem gik så langt i dette, at han endogså sagde, at man kunne sammenligne forholdet mellem den apoteksfremstillede medicin og

den fabriksfremstillede medicin med forholdet mellem automobilet og diligencen, som det i sin tid afløste. Ja, vi må nu se, hvordan det går. Men der er dog den forskel, at automobilet søgte ikke om nogen beskyttelse overfor diligencen i sin tid. . . . (Viggo Starcke: Det gjorde diligencen overfor bilen!). Ja, diligencen gjorde det overfor automobilet, men det var jo det modsatte, der skulle være tilfældet, hvis der skulle være mening i, hvad det ærede medlem sagde; men det er der i og for sig heller ingen der forlanger.

Det ærede medlem hævder, at grunden til hele udviklingen selvfølgelig er, at stordriften er den lille bedrift overlegen i det lange løb på disse områder. Nu ved det ærede medlem godt — der er ikke tid til at komme ind på det i dag — at når den lille bedrift her har en chance, skyldes det, at den kan udnytte en arbejdskraft i apoteket, som ellers ikke bliver udnyttet, og altså forsåvidt på begrænset område have gratis arbejdskraft til denne fremstilling. Iøvrigt er det ærede medlems hele syn og fremstilling på disse områder ganske urigtig. Det forholder sig aldeles ikke på den måde, at specialitetsfabrikkerne alene er stordriften og apotekerne den mindre drift; nej, ved siden af disse to kategorier har vi de statsautoriserede laboratorier, som jo i samme grad som specialitetsfabrikkerne er stordrift, ja, der er oven i købet et par af specialitetsfabrikkerne, der tillige er statsautoriseret laboratorium.

Apotekerkommissionen har ikke taget stilling, som det ærede medlem synes at mene, for eller imod fabrikkerne eller for eller imod apotekerne. Apotekerkommissionens flertal har den anskuelse, at produktionen skal fordeles mellem fabrikkerne og apotekerne på grundlag af konkurrence på lige fod, efter at fabrikkerne har haft en beskyttelse på 20 år, hvorigennem der betales for deres forskning. Det afgørende spørgsmål, der deler opfattelserne i denne sag, er, hvor stor denne betaling skal være, om den skal bestå i ubegrænset ret til særnævnet ud i al fremtid, eller om de 20 år, eventuelt med forlængelse, er tilstrækkeligt.

Det ærede medlem sagde i den forbindelse, at der ikke var mere monopol på det område end med hensyn til alle andre varemærker. Ikke det? Hvis det ærede medlem kender lovgivningen på det område, vil det ærede medlem formentlig vide, at andre varemær-

[Bertel Dahlgaard.]

ker, man har, ikke beskytter imod, at andre virksomheder kan fremstille produktet under et eller andet særnavn. Det er det, det hele drejer sig om.

Det ærede medlem kom derefter ind på spørgsmålet om, hvorfor der ikke i apotekerkommissionen er gennemført driftsøkonomiske undersøgelser, der viser, hvor det er billigst at fremstille medicin, på apotekerne eller på fabrikkerne. Hvem har ansvaret for det, spørger det ærede medlem. Det ved det ærede medlem jo meget godt: det har jeg sammen med det øvrige flertal af kommissionen.

Nu er det ærede medlem jo ikke driftsøkonom, og det er der ingen der kan bebrejde ham, men jeg er overbevist om, at det ærede medlem med sin udmærkede intelligens vil forstå — det ved enhver, der kender lidt til driftsøkonomiske forhold — at det er overmåde vanskeligt indenfor en så blandet forretning som et apotek at finde frem til produktionsprisen på alle de enkelte lægemidler eller lægemiddelgrupper. Såfremt man nu ønskede gennem, skal vi sige planøkonomiske indgreb, en socialisering f. eks., at fordele produktionen med en vis mængde på apotekerne og en vis mængde på fabrikkerne, ja, så måtte man selvfølgelig prøve at nå frem til en vis tilnærmelsesvis konstatering af fremstillingsomkostningerne de forskellige steder. Men det er jo ikke det, der er tale om her. Der er i denne forbindelse tale om det modsatte, at lade frikonkurrencen i højere grad afgøre, hvor produktionen skal foregå, på specialitetsfabrikkerne eller på apotekerne. Det viser sig også, at svenskerne ikke tør bygge for sikkert på de der foretagne beregninger, og hvad er grunden dertil? Ja, det kan det ærede medlem uden kundskaber iøvrigt på dette område ræsonnere sig frem til. Hvis man skal foretage sådanne rentabilitetsberegninger, kan det kun ske, hvis man opstiller visse forudsætninger, fordi spørgsmålet om produktionsomkostningerne netop er afhængigt af produktionens størrelse i den enkelte virksomhed. På et apotek med en produktion af en vis størrelse vil produktionsomkostningerne være af en vis størrelse pr. enhed, og hvis produktionen bliver mindre, går omkostningerne pr. enhed op. Det vil sige, at hvis medicinfabrikkerne

kan konkurrere apotekerne ud på et eller andet område og derved øge deres egen produktion, bliver fabrikernes produktionsomkostninger mindre, og fremstillingen af medicin vil da i stigende grad gå over til fabrikkerne. Det er den almindelige frikonkurrencens lov, som det ærede medlem ellers er tilhænger af i teorien, men som han efter sine udtalelser i dag synes at holde længst muligt borte fra medicinproduktionen.

Jeg er ganske enig med det ærede medlem i, at sikkert de fleste læger står på medicinfabrikernes side i den diskussion, der her foregår, og af mange grunde er interesseret i ordinerer af specialiteter i stedet for af den magistrelt fremstillede medicin. Der er andre — og jeg er tilbøjelig til at tro, det er nogle af de bedste — som ser med megen bekymring på lægernes tiltagende trang til at ordinere medicinen med de korte, mundrette navn.

Jeg tror ikke, lægerne i almindelighed har særlige økonomiske forudsætninger for at anlægge en nøgtern og saglig bedømmelse af de forhold, det her drejer sig om, men jeg vil dog sige til det ærede medlem til slut, at han skulle ikke så stærkt forene sig med den lægemajoritet, som han taler om deler hans anskuelse, at han fra en diskussion i lægeforeningen gengav lange citater af den ene af diskussionsdeltagerne, professor Bonnevie, men forbigik i tavshed den anden diskussionsdeltager, professor Warburgs, indlæg. Professor Warburg, der er formand for specialitetsnævnet, har været det gennem mange år, er dog alligevel nok en autoritet, som det ærede medlem på visse områder kunne lære adskilligt af, hvis det ærede medlem ikke hørte til de forudindtagne i denne sag.

Ja, jeg skal så slutte med at sige, at det ærede medlem har ført ordet i det hele taget ud fra helt forkerte forudsætninger: om man er modstander eller tilhænger af henholdsvis apotekere og medicinfabrikanter, en helt fundamental misforståelse. Spørgsmålet er alene, hvor stor en godtgørelse der gennem statsbeskyttelse af et navn skal gives, og det har han i hvert tilfælde ikke bedre forudsætninger for at bedømme end de fleste andre mennesker. Jeg tror derfor, det ærede medlem skulle tale en lille smule mere beskedent om disse ting. Det vil blive svært for ham at få befolkningen til at tro,

[Bertel Dahlgaard.]

at 13 af apotekerkommissionens 15 medlemmer, højt ansete og uafhængige personligheder indenfor lægeverden, farmaci, administration og domstole, har sammensvoret sig om at foreslå lovbestemmelser, der truer den fremadstræbende danske medicinalindustri eksistens.

I denne forbindelse vil jeg gerne sige til det ærede medlem hr. Aksel Møller, at det naturligvis meget vel kan tænkes i givne situationer, at et mindretal har ret overfor et flertal; jeg tror ikke, at majoriteten i kraft af, at den er majoritet, altid har ret. Nej, men når man står overfor to modstridende interesser, som det her jo er, apotekerne-medicinalfabrikkerne, og 13 medlemmer af en 15 mands kommission, sammensat som jeg her har nævnt, derefter søger at finde et balancepunkt mellem disse interesser, som vi må se at nå hen til, synes jeg, der i hvert fald er megen sandsynlighed for, at folketinget med god samvittighed tør lytte særlig til, hvad disse mænd siger.

**Viggo Starcke:** Jeg hører ikke til apotekerhaderne, der tager det ærede medlem hr. Poul Claussen ganske fejl. Særlig hører jeg til hans beundrere personligt, specielt før jeg hørte hans tale i dag, som jeg ikke syntes var helt på højde med den standard, han ellers anlægger.

Hvad angår penicillin, kender jeg ikke alle detaljerne i penicillinfremstillingens historie, men jeg ved så meget, at til fremstilling af et kilo penicillin betaler fremstilleren i øjeblikket 50 kr. i told af amylacetatet og mælkesukkeret, som bruges dertil, således at man i øjeblikket har en negativ beskyttelse foruden de andre toldafgifter, som en fabrikant må afholde, hvorimod fremmed penicillin, der indføres, er toldfrit, og den indsats, der er ydet på dette område — ganske som den indsats, der er ydet på insulinets område, hvor Danmark har en standard, som meget få lande kommer op på siden af — er ydet af medicinalfabrikkerne. Det er ikke medicinalfabrikernes

sag, jeg taler, og det er ikke stordriftens sag, jeg taler, således som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard vil give det udseende af, men det er forskningens frihed, og det er fremtidens forskning, som man i øjeblikket tager for lidt sigte på.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard og den højtærede indenrigsminister ved ikke med sikkerhed, om det er urigtigt, hvad der bliver sagt, at man ruinerer den danske medicinalindustri, og at man kvæler fremtiden, hvis man gennemfører dette lovforslag, og jeg synes, det er for stort et ansvar, man påtager sig, uden at der egentlig er nogen begrundelse derfor, fordi de undersøgelser, man skulle underbygge begrundelsen med, ikke er gjort. Det er det, jeg angriber, og det er derfor, jeg ikke kan bøje mig for professor Warburgs autoritet på dette område — en mand, som jeg ellers sætter mellem de højeste og de mest ansete herhjemme. På dette område er professor Warburg dog som professor i medicin ikke den højeste sagkundskab; der er professoren i lægemidler, professoren i farmakologi den højeste autoritet, og professor Knud O. Møller stod i kommissionen urokkeligt fast på dette: vi må have disse undersøgelser foretaget, før vi kan drage slutninger. Nu har det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard påtaget sig ansvaret for, at disse undersøgelser ikke er blevet gjort.

Den højtærede indenrigsminister sagde, da jeg refererede det møde i Medicinsk Selskab, hvor det var et almindeligt indtryk, at professor Warburg stod ganske isoleret med sine anskuelser indenfor lægestanden, at den er stærk, som står alene. Mener den højtærede minister virkelig det, vil jeg bede ham anlægge det samme syn på professor Knud O. Møller og hans stilling i kommissionen, for det var ham, der stod alene og altså derfor må stå særlig stærkt. Jeg synes, den højtærede indenrigsminister er kommet til at sætte et ben på hver side af træet og derfor ikke rigtig kan komme videre.

Jeg forsvarer ikke medicinalfabrikkerne

## [Viggo Starcke.]

som sådanne, jeg har aldrig været knyttet til nogen medicinalfabrik og har ingen interesser der, lige så lidt som lægestanden har det, bortset fra at en del læger er knyttet til forskningsarbejdet på medicinalfabrikkerne. Det må man ikke underkende betydningen af. Tænk, hvad det betyder, at disse lægemidler drager en del af den videnskabeligt velegnede lægestand ind i det konstruktive arbejde, at man på de danske hospitaler kan følge præparaternes virkning, før de, om jeg så må sige, slippes løs til almindelige praktiserende læger. Det høje ideal, som professor Warburg har, at enhver læge helst skal kunne sammensætte og skrive sin egen recept i det enkelte individuelle tilfælde, er et højt ideal, som man ikke må afskære, men det er et meget akademisk, fjernt ideal. Det er en ret lille del af apotekernes ekspeditioner — desværre har kommissionen ikke undersøgt hvor mange — der er disse magistrelt sammensatte recepter, og jeg tør nok sige: at gå over til at lade den enkelte praktiserende læge være den, der skulle foretage eksperimenterne, det tror jeg ikke man vil få den almindelige danske lægestand til, dertil er den for ansvarsbevidst.

Den højtærede indenrigsminister sagde, at det var lettere for de herrer læger at skrive en fabrikksspecialitet end selv at komponere deres medicin. Ja, det kan ikke nægtes, at det tager kortere tid, men fabrikkens præparat kender man, man kender dets virkning og kan derfor bedre opnå den virkning på patienten, som man ønsker. Tag f. eks. digitalispræparater ved hjertesygdomme. Der findes mange forskellige digitalispræparater, men en læge holder sig som regel til det digitalispræparat, han kender, og hvis virkning han derfor kan bedømme, på samme måde som man, hvis man er mesterskytte, helst skal kende den bøsse, man skyder med, for at ramme i centrum. Jeg nærer stor agtelse for apotekerne og deres virksomhed, og jeg mener absolut ikke, at der skal tilføjes apotekerstanden noget ødelæggende nederlag, men på den anden side er det nødvendigt at understrege, at nyskabelsen indenfor medicinen, indenfor den syntetiske kemi sjældent finder sted på apotekerne, den finder sted på medicinalfabrikkerne, det er der,

fremtiden ligger. Apotekerne repræsenterer en strålende nutid og en glørværdig fortid, men deres indsats med hensyn til fremtidens lægemiddelforskning og -fremstilling vil ikke være så betydelig.

Når det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard mener, at mit ideal er, at apotekerne skal være ekspeditionskontorer, så er det et udtryk, som han selv har skabt, og som ikke har nogen basis i de anskuelser, jeg har givet udtryk for.

(Kort bemærkning).

**Bertel Dahlgaard:** De almindelige betragtninger, det ærede medlem nu flød ud i med hensyn til forskningens betydning og medicinalindustriens gode fremtid, har for så vidt intet som helst at gøre med den diskussion, det ærede medlem indledte her. Vi er allesammen enige om betydningen deraf. I sin sidste bemærkning tillod det ærede medlem sig endog at bruge et udtryk som, at forskningens frihed er i fare. Når sagkyndige skønner over, hvorvidt statsbeskyttelsen for medicinalfabrikkerne skal udstrække sig til 20 år eller være ubegrænset, mener det ærede medlem at kunne betegne det som et indgreb i forskningens frihed. Mener det ærede medlem da ikke ud fra sine almindelige betragtninger, at produktionen stort set skal gå derhen, hvor produkterne fremstilles billigst? Det havde jeg troet. Det er det ærede medlems almindelige økonomiske maksime, som blot skal sættes ud af kraft her, hvor det ærede medlem ikke har nogen som helst forudsætninger for at bedømme omfanget af statsbeskyttelsens værdi. Jeg vil også minde det ærede medlem om, når han nu kæmper så bravt for, at præparater, som har haft en levetid på, skal vi sige 20 år, skal have ubegrænset levetid, at der er tale om præparater, med hensyn til hvilke der praktisk talt ikke er gjort nogen egentlig forskningsindsats, præparater, som man benyttede lejligheden til at slynge ud på markedet i tiden mellem apotekerlovens gennemførelse i 1932 og udførelsen af lovens bestemmelser i praksis.

**Indenrigs- og boligministeren (Kjærboel):** Det forekommer mig, at mit indlæg før ikke behøvede at give anledning til en sådan ripost fra det ærede medlem hr. Aksel Møl-

## [Indenrigs- og boligministeren.]

ler. Når 13 dygtige, fremragende mænd i en kommission er enige om et eller andet, må jeg have lov til at følge dem. Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Aksel Møller, at hvis jeg var kommet til det resultat, at det var mindretallet, jeg burde følge, havde jeg såmænd haft mod nok til at gøre det. I så henseende tror jeg jeg tør ligestille mig med det ærede medlem hr. Aksel Møller. Jeg kan selvfølgelig ikke måle mig med det ærede medlem med hensyn til diskussion, som det ærede medlem jo elsker; men jeg kan ikke lide, at han nu står op og angriber mine argumenter og bl. a. henviser til, at i det ene tilfælde er jeg enig med et flertal og i det andet tilfælde med et mindretal, idet jeg ikke havde fulgt vitaminkommissionens flertal. Det ærede medlem undlod ganske at omtale, at jeg samtidig nævnte, at der var en retssag under opsejling, som antagelig i januar måned får en foreløbig afgørelse i landsretten, og derfor fandt jeg, at det ville være urigtigt at komme med en afgørelse, inden vi havde set, hvilket resultat retten kom til. Det forekommer mig, at det ærede medlem godt kunne have nævnt det; der er ingen tvivl om, at han godt kunne huske det.

Det ærede medlem hr. Viggo Starcke går stærkt ind for fabriksmedicinen. Jeg forstod det således, at det ærede medlem anførte, at man kender fabriksmedicinens virkninger, og at den i mange tilfælde er at foretrække. Med den højtærede formands tilfaldelse vil jeg gerne citere, hvad en meget kendt apoteker har anført i Medicinsk Selskab i relation til fabriksmedicinen. Den pågældende sagde:

„Spørgsmålet om den individualiserede medicin kontra standardmedicinen er jo et meget stort og også omstridt punkt, forstår jeg; det kan man altså, hører jeg, se forskelligt på. Jeg vil kun lige nævne, at for ca. 14 dage siden fik vi på mit apotek . . . . . en recept indeholdende følgende rekvisitioner på lægemidler:“

Det ærede medlem hr. Viggo Starcke og andre medlemmer må undskylde, at jeg ikke er forfaren ud i latinen, så det kan godt være, at nogle af betegnelserne ikke bliver helt rigtigt udtalt; jeg tror ikke, det gør noget. Recepten lød på: pill. leonini 250, 3 piller 2 gange daglig, 100 tabletter

achyliini, 1 tablet 2 gange daglig, capa 50 tabletter, 1—2 tabletter 2 gange daglig ved smerter. Så er der 100 tabletter med et for mig vanskeligt navn at udtale [codeipheni non obstipantes], 1—2 tabletter 3 gange daglig, 100 tabletter af en anden kategori [tabl. val. comp. Gea], 1 tablet 3 gange daglig, 200 stk. tabl. magnyli, 2 tabletter 2 gange daglig, 50 stk. tabl. lucosili, 2 tabletter 4 gange daglig, 25 stk. tabl. af en ny slags [pethidini], 2 tabletter ved stærke smerter, og 200 tabletter [stilboestrol], 2 tabletter 2 gange daglig.

Det var altsammen til en bestemt person, og, sagde den fremragende apoteker,

„hvis hun følger den mindste dosering efter anvisningen, skal hun tage 15 tabletter ad gangen, eller måske skiftevis, og 32 ialt i løbet af dagen. Hun skulle dertil have en flaske Rimidol, hvoraf hun skulle putte 3 dråber i næsen daglig, og endelig fik hun 300 g badesprit, som hun formodentlig skal bade sig med, skønt jeg godt kunne tænke mig, at man kunne trænge til en lille stimulans, hvis man skal slippe godt fra at tage alle disse her tabletter. Jeg kan jo ikke i min naivitet komme længere end til at tro, at hvis der overfor dette meget svære sygdomstilfælde måske kunne have været individualiseret en eller anden slags medicin, så skal jeg ikke kunne udtale mig, om det havde været mere effektivt, men jeg er i hvert fald temmelig overbevist om, at så var det blevet billigere.“

(Kort bemærkning).

**Viggo Starcke:** Jeg kender ikke helt den højtærede ministers motiv til at fremdrage den sidste historie. Er det hans mening at bruge den som en karakteristik af den danske lægestand? I så fald vil den have interesse for offentligheden. Hvis det blot er som et kuriosum, en usædvanlig, hvad skal man sige, lidt skør recept, så synes jeg ikke, den belyser noget, og da man jo ikke helt kan bedømme recepten, da ministeren hemmeligholdt nogle af stofferne af forskellige grunde, så synes jeg, vi kan lade dette pragteksemplar af det, man kalder polypragmasi, ligge, det vedrører ikke denne sag.

Til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard skal jeg sige ganske kort, at det ikke

[Viggo Starcke.]

er helt rigtigt, som det ærede medlem sagde, at beskyttelsen udstrækkes til 20 år, nej, den udstrækkes til 10 år, og derefter kan man ansøge om yderligere forlængelse for 5 år og 5 år til, men man har ingen garanti for, at man får den, og medicinalfabrikkerne må disponere over de 10 år. Det andet er ikke en realitet, det er en mulighed, en nåde, de kan opnå.

Til sidst vil jeg gerne sige, at det, det drejer sig om, er særnavn. Selvom en fabrik har et særnavn, kan den udmærket godt udsættes for konkurrence, og den bestemmelse, som gælder i øjeblikket, at det kun er een fabrik, der må fremstille det beskyttede lægemiddel, er en bestemmelse, der er indført administrativt, som ikke er lovfæstet, og som er uønsket af industrien. Jeg ønsker blot, at medicinalfabrikkerne skal behandles som andre fabrikker med hensyn til beskyttelse af mærkenavn.

(Kort bemærkning).

**Bertel Dahlgaard:** Det ærede medlem siger, at medicinalfabrikkerne udmærket kan udsættes for konkurrence. Det ærede medlem er ikke så naiv, at han ikke ved, at betydningen af særnavn for medicinalindustrien er den særlige propagandamulighed, der ligger deri, og som udnyttes på en måde, som han og jeg kender udmærket.

Dernæst skal jeg sige med hensyn til de 10 eller 20 år, at det ærede medlem ved udmærket, at for alle medicinpræparater af betydning vil der blive givet 20 år, men at de 10 år er indsat, fordi det er nødvendigt at foretage en vis gennemprøvning. Det ærede medlem er ikke ukendt med, at adskillige af de præparater, der kommer frem i dag, efterhånden som de prøves, viser sig ikke længere at være egnede. Det erkendes af alle.

(Kort bemærkning).

**Viggo Starcke:** Argumentet med propagandaen gælder ikke, fordi der netop i loven gives regler for reklamering og avertering, og derigennem har myndighederne hold på propagandaen, som forøvrigt også

kan udfoldes af apotekerne, hvis det skal være.

Endelig er det ikke rigtigt, at medicinalfabrikkerne kan regne med 20 år, fordi den eventuelle forlængelse udover de 10 år for særnavn ligger i administrationens hånd, i et udvalg, hvor der også kan komme forskellige økonomiske interesser frem. De økonomiske interesser ligger jo ikke udelukkende på medicinalfabrikkernes side, de ligger også hos både apotekerne og patienterne.

(Kort bemærkning).

**Poul Claussen:** Jeg vil gerne henstille til det ærede medlem hr. Viggo Starcke at se lidt venligere på det eksempel, den højtærede minister læste op, og som det ærede medlem affærdigede i en fart. Hvis det ærede medlem vil gøre den betragtning gældende om individuel medicin, ekstpemporært fremstillet og opskrevet, kontra denne dyrehavsbakke, så tror jeg, det ærede medlem vil få et udmærket repetitionskursus af sin ungdoms kærlighed som lærer i receptskrivning og farmakologi.

(Kort bemærkning).

**Viggo Starcke:** „Du lifts och döds förvaltare, jag nalkas skygg ditt altare.“ Sådan skrev digteren Karlfeldt i et digt til en apoteker, hvor han fortsætter med alle disse smukke gamle ting: tænk på Teriak. Hvad indeholdt denne Teriak? Hvad bryggede apotekerne ikke sammen af stoffer i massevis i disse gamle medikamenter.

Jeg mener, at det er ganske uanstændigt at fremdrage et eksempel som den recept, som den højtærede indenrigsminister fremdrog her, og som det ærede medlem hr. Poul Claussen selv benyttede som argument i en saglig diskussion. En fuldkommen sygelig recept, der sandsynligvis er mere syg end patienten.

(Kort bemærkning).

**Poul Claussen:** Jeg kan ikke se, hvori det uanstændige ligger. Det er en faktisk foretagen ordination, forstår jeg, og hvis det ærede medlem til sine, som jeg har foreslået, videre studier over den moderne receptsamling vil have flere recepter, tør

**[Poul Claussen.]**

Jeg ikke love at kunne fremskaffe nogle, der er lige så fine, men jeg kan godt stille en håndfuld til det ærede medlems disposition til sammenligning mellem magistret ordineret medicin og den samling specialpræparater, jeg har nævnt.

Hermed sluttede forhandlingen.

*Lovforslagenes overgang til anden behandling* vedtoges uden afstemning.

**Mærk:** Jeg tillader mig at foreslå, at begge lovforslag henvises til behandling i et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

**Første næstformand (Arnth Jensen):** Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 18. november, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Fremsættelse af lovforslag.*
- 2) *Spørgsmål til ministrene.*
- 3) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om apotekervæsenet og

forslag til lov om ændring af lov nr. 182 af 23. juni 1932 om sundhedsvæsenets centralstyrelse.

- 4) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om ind- og udførsel af fisk.

- 5) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om ophævelse af lov nr. 79 af 19. marts 1930, jfr. lov nr. 91 af 31. marts 1936 og lov nr. 524 af 22. december 1947, om oprettelse af et fiskeriråd.

- 6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om bortfald af omsætningsafgiften af motorkøretøjer. [Af Tholstrup].

- 7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om patienter.

- 8) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om forlængelse af lov om tillæg til bankloven.

- 9) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i arveforordningen (arveklasserne).

Mødet hævet kl. 18<sup>35</sup>.

---

## 24. møde.

Onsdag den 18. november kl. 13.

**Formanden:** I skrivelse af dags dato meddeler finansministeren, at han ønsker mundtligt her i tinget at fremsætte:

*Forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1954 til 31. marts 1955.*

Den første sag på dagsordenen var:

*Fremsættelse af lovforslag.*

**Formanden:** Jeg giver herunder ordet til den højtærede finansminister, for at han kan fremsætte forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1954 til 31. marts 1955.

**Finansministeren (Kampmann):** Herved skal jeg tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1954 til 31. marts 1955.*

Som det vil være det høje ting bekendt, blev der ved § 45 i den i år vedtagne grundlov indført nye bestemmelser om finanslovens fremsættelse. Medens tidspunktet for fremlæggelsen i den hidtil gældende grundlov var fastsat til straks efter hver ordentlig rigsdags sammentræden den første